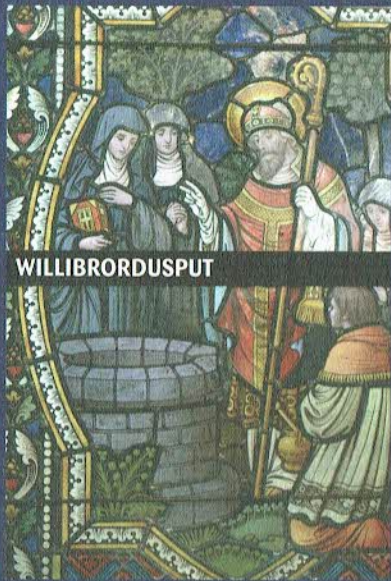

In 1913 werden de vijf grote glasramen van het gotisch koor in de kerk vernieuwd door de bekwame glazenier J. Nicolaas uit Roermond.

Links en rechts van het middenvenster zijn acht tafereelen uit het leven van de H.H. Harlindis en Relindis afgebeeld.

HET ROZENWONDER

WILLIBORDUSPUT

Op de cover van onze huidige jaargang kan men er drie bewonderen.

Voorzijde:

Kloosterwijding van de heilige maagden door de H. Willibrordus. Op de achtergrond een groepje novicen.

Achterzijde:

Het rozenwonder op het leugenbruggetje. Voor de verbaasde ogen van vader Adelhard worden de witte maaskeien, die de meisjes verzamelden om een vloertje in de kerk te leggen, op miraculeuze wijze veranderd in rozen.

De H. Willibrordus staat naast de waterput klaar om het doopsel toe te dienen.

DE MAASEIKENAAR

INHOUD

- 141 Woord vooraf
- 142 Jubileum Ziekenzorg Maaseik
- 143 Kruisheer G. Colt (correctie)
- 144 In memoriam Piet Henkens
- 145 Davidsfonds Maaseik nodigt uit
- 146 Maaseikenaren publiceren: Luc Minten
- 147 Maaseiker volkstypen: de Meunier
- 148 Maaseik spreekwoorden, zegswijzen en gezegden
- 149 Uit de oude doos (Menu St.-Elloo 1955)
- 150 1830: de eerste Belgische gemeenteraad in Maaseik
- 152 Vespaclub Maaseik
- 153 Madam Paspont: 80 jaar
- 154 Verkeer vroeger
- 161 In memoriam Jos Martens
- 162 Drankbestrijding: jenever de grote vijand
- 164 Tón sjaen het lieëve nog sumpel
- 166 Aldeneiker Rapsodie
- 167 Wist ge?
- 168 Diksjenaer van het Mezeikers
- 170 Maaseikenaren publiceren: José Raets
- 172 De Maaseiker Rapsodie
- 176 35 jaar Limburgs Landschap
- 177 Poëzie: "Vermoorde Kerselaars"
- 178 Onze 75-jarigen (foto)
- 179 Van maaseilanden en andere aanwas
- 184 20 jaar Werkgroep Documentatie Maaseik
- 186 Maasketen Jan Van Eyck - Maasband II
- 187 Uit de oude doos (foto's)

Cover: Rita Westhovens, Foto's: Roger Maes

WOORD VOORAF

Herman Hendrix

Laat er ons de moed toch maar niet bij verliezen, beste lezer, ook al hebben we, tot onze schade en schande, stuk voor stuk moeten vaststellen dat tegenwoordig de winnaars uiteindelijk de grote verliezers werden.

In Italië werd kampioen Juventus onherroepelijk gedegradeerd, in Frankrijk werd de geletruidrager zonder meer gedeclasseerd en hoeveel bejaarden, die zo hadden verlangd naar een verdiende zomerzon, bezweken er niet onder die helse hittegolf van juli? Dan zwijg ik nog over alle Libanons ter wereld, waar onwetende kinderen, die droomden van een zalige vakantie, hun leven lieten onder een regen van bommen.

Laar er ons de moed toch maar niet bij verliezen, want dan is Maaseik onherroepelijk een overgebleven kaveltje van het aardse paradijs. Immers, hier trok einde juli het kruim van het Belgisch trekpaard door de straten en klaptten de mensen enthousiast in de handen, ook al lieten sommige viervoeters af en toe wel eens een steek vallen, maar dat neem je er graag bij.

Hier "preufden" in augustus weer honderden lekkerbekken de alom bekende "hartbufkes", hier trok Speelgroep Van Eyck vlak vóór de verkiezingen weer volle zalen lachende mensen met de opvoering van de politieke satire "Kump Maan weer op?" Hier lezen we in alle kranten van eind oktober: "De Kon.Harmonie Concordia speelt in het cultuurcentrum weer de pannen van het dak." Ik zou zeggen, beste abonnee, redenen

te over om liefst vandaag nog die luttele 11 euro te storten op rek.nr. 001-0678921-94 om weer met de nodige dosis chauvinisme in 2007 uit te kijken naar de 38ste jaargang van "De Maaseikenaar".

Je weet toch dat dankzij jouw bijdrage dit periodiekske kan blijven bestaan. "Laat er ons de moed maar niet bij verliezen" zeg ik dan tot de andere redactieleden, goed beseffend dat hij, die het "woord vooraf" schrijft, letterlijk en figuurlijk nooit het "laatste woord" zal hebben. Toch wens ik je nu alvast een heel gelukkig nieuwjaar en dat doe ik in naam van heel de redactie.

Herman Hendrix

141

Jubileum Ziekenzorg Maaseik

142 *Jean-Pierre Materne
Paul Domen*

Ziekenzorg Maaseik viert op 22 oktober 2006 haar 25-jarig jubileum! .

Het programma zal goed gevuld zijn:

- ontbijtpakken worden bezorgd aan thuisgebonden zieken omstreeks 8.00 u.
- om 10.45 u. is er een plechtige eucharistieviering in de St.-Laurentiuskerk te Wurfeld
- Na de eucharistieviering hebben de receptie en het feestmaal plaats in zaal Wilgenveld. Het Karolingerskoor zal zorgen voor een feestelijk optreden.

We kijken uit naar deze dag.

Jean-Pierre Materne,
Voorzitter Ziekenzorg Maaseik.

TOMBOLA ZIEKENZORG 2006

Maaseikenaars en bedrijven dragen Ziekenzorg een warm hart toe. In het voorjaar verkochten wij immers 1500 boekjes, goed voor 6.000 euro! Wij moesten er veel voor doen. Alle huizen in alle wijken, alle straten, alle appartementen bezoeken en aankloppen en soms in slechte weersomstandigheden.

Een derde van de opbrengst gaat naar de eigen afdeling voor onkosten van

organisatie, uitstapjes, crea, info, folders en vorming. Wij loten ook één ziekenzorgvakantie uit onder de zieken. **Ziekenzorg** steunt mindervaliden, zieken met grote uitgaven (Fonds voor hulp aan zieken).

De ziekenzorgvakanties van CM-Limburg zijn een zegen voor velen. Vrijwilligers geven er mensen aandacht, verzorgen, wassen, hulp bij het eten, rolwaggen duwen,...

Ziekenzorg zorgt voor vorming (verzorging, ziekten, EHBO, luisteren, groepswork, crea, animatie).

Ziekenzorg Limburg heeft ongeveer 600 vrijwilligers en elk dorp of parochie heeft een ziekenzorgkern. Het ontbreekt meestal nog aan vitale medewerkers.

Vreugde en verrijking in een zinvol engagement, soms klein en verborgen, zijneen blijvende en onbetaalbare ervaring.

Kruisheer Gerardus Golt: correctie en aanvulling

dr. Roger Janssen o.s.c.

Eén van mijn confraters, Joe Op de Kamp, schreef op 24 april 2006 aan de redactie van de Maaseikenaar: "Geachte Heer. Op bezoek in Maaseik, verleden zaterdag, doorliep ik het laatste nummer van "De Maaseikenaar". Tot mijn grote verwondering keek mij op blz. 20 in kolom I Christiaan Golt, prior van Sint-Agatha (1728-1739) aan. Ik heb hem vanmiddag nog eens extra aangekeken in de vroegere refter van het klooster, tussen zijn voorganger en zijn opvolger. De man op de foto in uw tijdschrift draagt duidelijk het kanunnikenmanteltje.

Welnu, dit behoort tot de 'outfit' van de kruisheer in de 18de eeuw. Men hoeft maar het portret van Gerard Golts opvolger in Maaseik, Theodoor Dublanc (1647-1671), te bekijken om te zien dat toen nog de oude dracht in voege was, namelijk een schouderkraag met kap om het hoofd te bedekken en om het middel een smalle witte riem of singel, nog meer frater (= broeder)-achtig en minder klerikaal ("heer"), conform ons oorspronkelijk karakter. Wat wil nu het

Kruisheer Gerardus Golt

ongeluk? Dat zijn naamgenoot Gerard Golt in 1647 teruggeroepen werd naar de *domus nativa* Sint-Agatha, om er prior te zijn. Van deze Gerard bestaat er een portret dat zeer goed zou passen bij het verhaal van mijn medebroeder dr. R. Janssen: naar verluidt toont Gerard een lege geldbuidel. Een foto van dit portret is te vinden in *De Kruisheren te Maaseik 1476-1797, 1855-1955*. Op de verso-zijde staat een foto van Dublancs portret. De originelen hangen wél hier in huis, weinige passen van mij vandaan. In het woongedeelte van het Maaseiker kruisherenklooster is een kleurenreproductie van beiden te zien. Zodan! Ik heb het weer eens niet kunnen laten de puntjes op de i te zetten. Belangrijk is mijn bericht wel niet. Neemt U het aan als een teken van belangstelling en verbondenheid met Maaseik, waar ik opgegroeid ben, en met het convent aan de Pelsersstraat dat mij niet koud laat. Met vriendelijke

groeten."

Vanzelfsprekend heeft confrater Op de Kamp gelijk. Graag voeg ik een foto van Gerard Golt toe. Aan de biografische aantekeningen die ik in *De Maaseikenaar* (2006, pp. 20-26) heb gemaakt, wens ik nu niets toe te voegen. Van de gelegenheid maak ik wel gebruik om te melden dat Gerardus Golt de oudoom was van twee kruisheren: Christianus en Henricus Silver Golt, kleinkinderen van zijn broer Christiaan Golt en Maria Ingenray. Christianus werd op 11 januari 1680 gedoopt. Reeds vroeg was hij ouderloos. Hij trad in 1698 in Sint-Agatha in het noviciaat. Hij overleed op 22 juli 1739 en werd begraven onder dezelfde zerk als zijn oudoom, prior Gerardus Golt. Hij werd prior van Sint-Agatha van 1728 tot 1739 en vicaris-generaal van de Maasprovincie in de jaren 1733-1736. Eén van zijn broers, Henricus Silvester Golt, die op 1 januari 1683 werd gedoopt, trad in Wickrath toe tot de orde en werd één van de gezaghebbende prioren van de orde. Beide broers stamden uit een groot gezin en verloren op jeugdige leeftijd hun ouders. Eén van hun voogden was hun oom Jan Golt, burgemeester en schepen van Venlo.

In memoriam Piet Henkens

(° 11 april 1931 † 12 september 2006)

Jaak Bergers

Het leven is een eindig verhaal. Sterven doen wij elke dag een beetje, wij stappen telkens weer een stap richting einde. Wij kennen die universele wet maar al te goed en toch verdriet ons elk definitief heengaan nog. Het grijpt ons diep aan, zeker als het gaat om naaste familie, goede vrienden, bekenden. Maaseik verloor in de figuur van Piet Henkens een zoveelste markante persoonlijkheid, altijd bezig in het onderwijs, voor de krant en voor zijn passie de geschiedenis van Kessenich en Molenbeersel. Piet was vanaf 1961 vijfendertig jaar stads-correspondent voor Het Belang van Limburg. Hij beschreef al die jaren zorgvuldig de grote en de kleine actualiteit van en in Maaseik op een hem eigen manier, geïllustreerd met foto's die hij zelf maakte en eigenhandig ontwikkelde. Hij was vele jaren werkzaam als onderwijzer, eerst in de basisschool van de fraters en na de fusie in de basisschool van de kruisheren. Zijn grootste bekommernis was dat het "goed" zou gaan met zijn gezin, zijn kinderen en kleinkinderen. Hij motiveerde de jeugd, zijn jeugd met de boodschap: gebruik de talenten die jullie gekregen hebben en denk niet te vlug dat het in orde is. Bijzondere mensen sterven niet, zij gaan wel doch blijven toch voor altijd. Dood is eigenlijk geen afscheid, het is alleen wat langer wachten op een volgend weerzien. Onafwendbaar, onherstelbaar is het anders geworden en wij moeten verder.

Universiteit
VrijeTijd
Davidsfonds

De cursussen van Universiteit Vrije Tijd nemen u mee op een leerrijke tocht langs onbekende wegen van het verleden en verruimen uw kijk op mens en samenleving van gisteren, vandaag en morgen. Ervaren docenten van alle Vlaamse universiteiten en conservatoria doen waar ze goed in zijn: de liefde voor hun vak overbrengen op een leergierig publiek.

Davidsfonds Maaseik nodigt uit

Het jodendom De geschiedenis van een volk Lezing door Klaas Smelik

Vrijdagen 10, 17 en 24 november en 1, 8 en 15 december van 14 - 16 u.
Adres: Zaal van Eyck (Koning Albertlaan 23)

Universiteit Vrije Tijd wil een antwoord bieden op de vraag van vele individuen en op de behoefte van de samenleving om informeel te leren over het thema 'Geschiedenis voor morgen. Cultuur en samenleving in historisch perspectief'. Daarbij wordt geschiedenis niet gezien als een opsomming van namen, jaartallen en feiten, maar als het boeiende samenspel van mensen en groepen in de ontwikkeling van culturen en samenlevingen. Cultuur en inzonderheid kunst nemen daarin een belangrijke plaats in, onder meer ook omdat ze als direct toegankelijke verschijningsvormen uit het verleden nu nog door vele mensen worden beleefd.

Het jodendom is één van de wereldgodsdiensten, maar het is zoveel meer dan een religie. Men heeft heel wat kennis van de joodse levenswijze nodig om toegang te krijgen tot het jodendom en dat is nu net het doel van deze cursus. Klaas Smelik verklaart begrippen zoals Tora, Talmoed, Pesach, Sjabbat, bar mitzvah, Jom Kippoer...

Klaas A.D. Smelik (°1950) is oudtestamenticus en judaïcus. Hij studeerde Theologie en Semitische talen in Utrecht en aan de Universiteit van Amsterdam.

Hij is hoogleraar Hebreeuws, Oudtestamentische Vakken en Judaïca aan de Universitaire Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid in Brussel en gasthoogleraar bij het departement Oosterse Talen en Studiën van de Faculteit Letteren van de K.U. Leuven.

- Inbegrepen: koffie en syllabus
- Prijs: 52 euro
- Prijs Davidsfonds leden: 47 euro

Kortingen

Als Davidsfonds lid heeft u recht op een korting van 5 euro per cursus. Meer informatie over het Davidsfonds vindt u op www.davidsfonds.be. Wie lid wordt tijdens de cursus, geeft een seintje aan Universiteit Vrije Tijd en krijgt 5 euro van het inschrijvingsgeld per persoon terugbetaald.

Leerkrachten die gebruik maken de lerarenkaart krijgen dezelfde korting, nl. 5 euro per cursus. (Kortingen zijn niet cumuleerbaar)

Info: +32 (0)89 567440 en op +32 (0)16 310670 (Universiteit Vrije Tijd)

Maaseikenaren publiceren

146 Jaak Bergers

KOOLPUTTERS

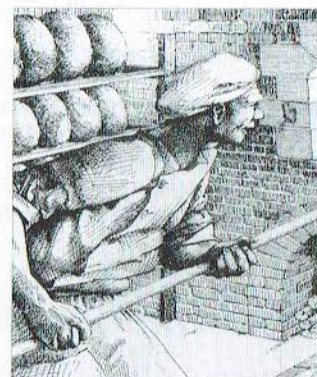

Vanaf september 2005 verscheen een verhelderende reeks van de geschiedenis van de Limburgse mijnwerkers "de

Koolputters" in 18 delen die maandelijks verschijnen. Ongeveer een eeuw geleden gingen de koolmijnen in Limburg van start en in diezelfde eeuw werden ze ook weer gesloten. Onlangs verscheen als deel 9 door **Luc Minten**, ook eindredacteur van het hele project, "De Limburgse mijnwerkersvrouw". Elk deel behandelt een ander thema en vertelt over de avontuurlijke pioniersjaren, de cités, het werk ondergronds, de strenge hiërarchie onder het personeel, de muziekvereniging, de processies, de brancardiers, de veiligheid, de kameraadschap onder de koolputters, de rol van de vrouw, de komst van de migranten, de glorieuze hoogtijdagen van Sint-Barbara, de voetbalclubs, het verdriet om het verlies van werkmakkers en... de mijnsluitingen. Het unieke verzamelwerk, 440 bladzijden, brengt de veelbewogen geschiedenis van de Kempense mijnen en vooral van de mijnwerkers in beeld in aansprekende teksten, vraaggesprekken en 1200 illustraties. Bij het geheel hoort een praktische verzamelband, prijs 9,95 euro in kleurendruk. Geen abonnementsverplichting, elk deel kost 4,95 euro. Een leuk cadeau vol informatie en herinneringen, want ook heel wat Maaseikenaren en Maaseiker families hadden direct of indirect te maken met de mijnindustrie die Limburg in de vorige eeuw veroverde en ingrijpend veranderde. Verkrijgbaar in vrijwel alle boekhandels. Kijk voor adressen op www.dekoolputters.be

HET DAGELIJKS BROOD TE MAASEIK

Ter gelegenheid van de 4de Nacht van de Geschiedenis rond de 'Maaseiker Laboratores' (werkende stand) in maart 2006 verzorgde de Werkgroep Documentatie Maaseik een overdruk van een passend, historisch artikel over 'Het dagelijks brood te Maaseik in de 17de eeuw', dat **Gilbert Minten**

Het dagelijks brood te Maaseik

Gilbert Minten

publiceerde in Limburg, jaargang 54, 1975, afl.2, blz.45-57. De inhoud levert leuke vergelijkingsinformatie en laat ons zien hoe alles, ook rond brood, anders werd dan drie eeuwen geleden. Het productieproces van brood verliep toen helemaal anders dan vandaag de dag en brood op tafel hebben was levensbelangrijker dan nu in 2006. Brood was bij uitstek het basiselement in de volksvoeding. Naturelementen en steeds weerkerende plunderingen en afpersingen hadden een grote invloed op beschikbare kwantiteiten en prijschommelingen. Besteladres voor geïnteresseerden 'Werkgroep Documentatie' Maaseik.

Maaseiker volkstypen

"de Meunier"

Tony Van Wijck

147

Henri Verbeek zaliger, molenaar, noemde zichzelf zeer sjiek "de Meunier", met een kleine "de". Over "de Meunier", die een bekend volkstype was, doen allerlei verhalen de ronde.

Henri woonde langs de Verloren Kost en leefde op grote voet, d.w.z. hij had 52 van schoenmaat. Wandelend in de Bosstraat richting Markt komt hij een kennis tegen die hem vroeg: "Henri, woe geis-te nao tów?" "Heivers", zei Henri "mer iech gaon ièerst drejje op de mert!"

P.S. Wie kan ons een foto ter inzage bezorgen van Henri Verbeek?

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

148 Tony Van Wijck

*Ware woorden zijn niet mooi;
mooie woorden zijn niet waar.*

1. Vrijdigs waer is sondigs waer, mer saoterdigs verangert 't gaer. (= Weerspreuk)
2. Waem es ieëzel geboeëren is, kan neet es paerd sterve. (= Wie voor 'n dubbeltje geboren is, krijgt nooit een kwartje.)
3. Dao zit den aap op het daak. (= Er staat een hypotheek op het huis.)
4. Ze woeëre dao mèt blome aan 't goeëje, mer de pöt zoeëte d'r nog aan. (= Het was daar een flinke ruzie.)
5. Het is eine van de ieërste bóks. (= hij is een aankomend jongmens.)
6. Loup miech nao de kloëete. (= Trap het af!)
7. Det waas get van mi-jn kloëete. (= Dat viel erg tegen.)
8. Det is nao de kloëete. (= Dat is stuk.)
9. Dae houwt mer get ówt zi-jn botte (of: kloëete). (= Die lult wat uit zijn nek.)
10. Kus mi-jn botte (of: kloëete).

- (= Verwensing.)
11. Hae haw op zi-jnen aosem getroeëje. (= Hij had te zware inspanningen gedaan.)
  12. Hae is van het ölfde (nl. 11de linieregiment) (= Hij heeft 2 grote snotbellen op zijn bovenlip, die dus het getal 11 vormen!)
  13. Ónger 'ne pieëreboum ligke gein appele. (= Je moet niet zoeken waar het niet te vinden is.)
  14. Di-j brènge zich óngerein gein vlaai. (= Het zijn geen vrienden.)
  15. Dae lös vraemd spek. (= Hij loopt naar andere vrouwen.)
  16. De ieërste vrouw di-j men trouwt kump van God, de twieëde vrouw is dèk van den duivel. (= Een gezegde, dat toch lang niet altijd uitkomt.)
  17. Men kan bieëter op eine kórf vluuë passe, es op ei gek wi-jf. (= Men kan beter op een korf vlooiën passen dan op een gekke deern.)
  18. Dao hink de punjer achter de duur. (= Wordt gezegd tegen een jongen als hij ergens wil vrijen, waar gewikt en gewogen wordt of de vrijer aan de eisen van de jonge dochter en vooral aan die van de ouders voldoet m.b.t. afkomst, gedrag, vermogen, enz.)
  19. Dao mót nog hieël get water de

20. Dae sjit zich de boeërd vanne vot aaf. (= Die heeft erg diarree.)
21. Det vroumes haet e gezich wi-j ein vot. (= Die vrouw heeft een zeer lelijk gezicht.)
22. Dae haet de vot mèt goud behange. (= Die is zeer rijk.)
23. Dae kump miech tot aanne vot.
24. Haw ze het mer van achter, den sjeet ze het weg. (= Over kleine dingen klagen die gemakkelijk op te lossen zijn.)
25. Dae brik geine sjöppestieël. (= Die werkt niet te hard, die is lui.)
26. Iech zal dae de naas ins ówtsnówve. (= Ik zal hem eens flink de waarheid zegge.)

Uit de oude doos

St.-Elooi

Tony Van Wijck

In de vijftiger en zestiger jaren waren de jaarbanketten van het ambt Sint-Elooi legendarisch. Ons bereikte een menu van een jaarfeest in Hotel Van Eyck op 12 december 1955.

Wijnen

Witte Wijnen	
Sauterne	de fles, fr. 65
Bordeaux	
Paullac	de fles, fr. 80
Champagne (cider)	de fles, fr. 50

St. Elooi
beet allen welkom aan de dia
Bij d'aanvang eerat 'n kruis genegen
Vóór dat ge „wet“ de aanvaldeden.

„Koninklijke soep“ niet te versmaden
Zal de maag niet overladen
De „Vidèkes“ heerlijk Tijn
Waar zou het kunnen beter zijn
Met iets uit hof, kelder en ree
Van alles wat uit de zee!

„Tutti Frutti“ frist op uw zinnen
Laat niet langs gaan, speel maar binnon

Nu een stuk van 't „Verken“
Lekker om binnon te werken

„Brussels Kieken“ wijd vermaard
Met groenten bijeengegaard

Moka, Gateau, iets voor lekkerbekken
Zullen het plezier nog langer rekken!

1830 : De eerste Belgische gemeenteraad van Maaseik

150 Marcel Cuyx

Einde 1830 was gans Limburg - links en rechts van de Maas - Belgisch grondgebied geworden, behalve Maastricht. Door de grote mogendheden was een wapenstilstand opgelegd zodat de Belgische autoriteiten de kans kregen om de toestand in hun nieuwe staat te normaliseren. Eén van de dringende taken was om in elke gemeente een bestuur te installeren. Dit gebeurde in de gemeente zelf door de gouverneur of zijn plaatsvervanger. In Maaseik werd de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd op 4 december 1830 door Jean Baptiste de Plevits, lid van de provinciale staten van Limburg. Vlecken Maximilien werd burgemeester, Gielen Jean Joseph eerste schepen, Paumen Lambert tweede schepen. Heyligers Henry, Lemans François, Smeets Jean Jacques, Smeets Henry, Titeux Alexandre en Vanisterdaal Nicolas werden gemeenteraadslid.

Vertrouwelijke brieven

Op 22 juni 1833 vertrekt er een vertrouwelijke brief van de minister van Binnenlandse Zaken gericht aan de

provinciegouverneurs.^{1[1]} Hierin worden inlichtingen gevraagd over de burgemeester, schepenen, secretaris, ontvanger en politicommissaris van elke gemeente.

De gouverneur moet van elke mandataris het volgende melden:

1. naam en voornaam
2. vergoeding en/of wedde
3. datum van benoeming
4. leeftijd
5. vorige functie of beroep
6. gelijktijdig uitgeoefende beroepen
7. tenslotte opmerkingen over de burgerzin, de bekwaamheid en de ijver van elke ambtenaar evenals alle inlichtingen die de administratie kunnen informeren en die de regering kunnen interesseren^{2[2]}.

De gouverneur kan natuurlijk gemakkelijk aan de gemeentebesturen vragen hoe de burgemeester enz. heet,

Maximilien Vlecken, eerste Belgische burgemeester van Maaseik

hoeveel hij verdient enz. maar wat de burgerzin, de bekwaamheid en de ijver is van de betrokken mandatarissen, zo iets kan hij moeilijk aan de betrokkenen zelf vragen. De Limburgse gouverneur richt zich daarom tot een vertrouwenspersoon uit de gemeente, in Maaseik is dat Magniet, *maître de poste*.

Er komt dus een vertrouwelijke brief van de gouverneur naar Magniet en die antwoordt even vertrouwelijk op 28 juli 1833.

En Magniet spaart de vroede vaderen van Maaseik niet! Zakelijk en beknopt laat hij hen de revue passeren.

Max Vlecken, burgemeester, een integer man met een voorbeeldig gedrag, neemt de belangen van de stad ter harte, stipt in de uitoefening van zijn functie, bezit genoeg kwaliteiten en de juiste strengheid van een goede burgemeester; men kan hem slechts verwijten, als tenminste zulk gedrag een verwijt verdient, dat hij een te hartstochtelijke ijver en een onvoorstelbare zwakheid heeft voor de grillen of de wensen van de clerus. **Lambert Paumen**, eerste schepen, een waardeloos man, zonder opvoeding of ontwikkeling, zou nooit die positie bereikt hebben zonder de eerste ogenblikken van onrust tijdens de gebeurtenissen van september^{3[3]} toen de benoemingen gebeurden onder bedreigingen.

Jean Joseph Gielen, tweede schepen, een goede man die over enige kwaliteiten beschikt, ijver en goed gedrag, maar hij betoont dezelfde zwakheid als Vlecken, hoewel minder extreem.

Henri Vanderdonck, hun secretaris, houdt zich niet bezig met politiek, onmisbaar in zijn functie, het zou zeer moeilijk zijn om in Maaseik een opvolger^{4[4]} voor hem te vinden, een brave man, goede werker en met een goed gedrag

Jean Gielen, gemeenteontvanger, zelfde principes als Mr. Gielen, 2de schepen,

van wie hij de schoonbroer is, heeft 18 maanden geleden deze functie gekregen.....waarvoor hij slechts 100 gulden per jaar krijgt^{5[5]}

Magniet zou zich niet lang moeten ergeren op de gemeenteraad van zijn stad: bij de verkiezingen van 1836 werden alleen burgemeester Vlecken en de beide Smeetsen herkozen. Max Vlecken zou tot 1842 burgemeester blijven.^{6[6]}

1[1] Provinciaal Archief Limburg, Hasselt, dossier 517-518

2[2] « Enfin des observations sur le civisme, les capacités et le zèle de chaque fonctionnaire ainsi que tous les renseignements propres à éclairer l'Administration et à intéresser le Gouvernement ».

3[3] Bedoeld is september 1830, tijdens de Belgische revolutie. Magniet vergeet dat in Maaseik de

revolutie pas uitbrak in de tweede helft van oktober

4[4] Hij zou in 1846 opgevolgd worden door zijn kleinzoon

5[5] « Mr. Max Vlecken, Bourgeois, probe, d'une conduite exemplaire, prenant à cœur les intérêts de la ville, exacte dans ses fonctions, possède assez (?) de talents et la juste sévérité .....d' un bon bourgeois ; on ne peut lui reprocher, si toutefois il y a reproche dans cette conduite, qu'un zèle trop ardent et une faiblesse plus qu'extrême pour les volontés ou le désir du clergé.

Mr. Paumen, 1er Echevin, homme nul, sans éducation ni instruction, n'aurait jamais figuré dans cette place sans les premiers moments d'effervescence des événements de 7bre où les nominations n'ont eu lieu qu'aux moyens de menace.

Mr. Gielen, 2ème Echevin, brave homme ayant quelques capacités, du zèle et de la conduite, mais protestant les mêmes principes de faiblesse de Mr. Vlecken ; cependant à un degré moins extrême.

Mr. Vanderdonck, leur (?) secrétaire, ne s'occupe pas de politique, homme nécessaire dans son emploi, il serait très difficile de lui trouver à Maaseyk un successeur, brave homme, bon travailleur et d'une bonne conduite.

Mr. Gielen, receveur communal, mêmes principes que Mr. Gielen, 2ème Echevin dont il est le beau-frère, a obtenu il y a dix-huit mois la recette communale .....qui ne lui rapporte que cent florins annuellement. »

6[6] M.B. Hanson, *Politiek Maaseik 1830-1914*, Maaseik s.d., p. 3

151

Vespaclub Maaseik

152 Tony Van Wijck

Door een toeval vond ik op het Internet het embleem van de vroegere VESPA CLUB MAASEIK. In de vijftiger en zestiger jaren was de scooter Vespa zeer populair in heel Europa en ook in Maaseik. Er ontstond hier toen een bloeiende VESPA CLUB onder voorzitterschap van Jaak Aendeker, uitbater van het café TERMINUS op de Bosstraat. Deze club deed in begin van de zestiger jaren zelfs mee in de Halfvastenstoet met een 30-tal prachtig versierde scooters. Op dit ogenblik is de Vespa terug in de mode.

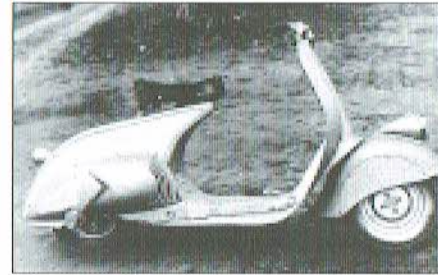
Het verhaal over de Vespa start eind 1945. Na de oorlog stond Enrico Piaggio voor de zware taak om zijn totaal verwoeste fabriek in Pontedera weer op te bouwen. Hoe hij echter op het idee kwam van de scooter, is niet helemaal zeker. Waarschijnlijk had hij ze in de 20-er en 30-er jaren al gezien, want wat wel zeker is, is dat de Italiaanse militaire scooter als voorbeeld heeft gediend voor het eerste prototype, de Paperino (Italiaans voor Donald Duck). Enrico was echter niet tevreden over zijn Paperino en gaf ingenieur Corradino d'Ascanio (1891-1981) de opdracht om zijn werk

te verbeteren. Deze ingenieur, die al naam had gemaakt met zijn helicoptertechnieken, hield zich aan de voorschriften hem opgelegd door Enrico, nl.

- de motor moest afgedekt zijn, zodat mensen er niet vies van werden;
- Er moest een schild zijn voor de benen, tegen het straatvuil;
- Er moest een prettige zithouding zijn en genoeg beenruimte;
- Een vrije doorgang van de benen;
- Hij moest licht zijn;
- De wielen moesten verwisselbaar zijn, zodat één reservewiel mogelijk werd;
- Hij moest een zelfdragende carrosserie hebben;
- De wielen moesten van de zijkant toegankelijk zijn;
- Er moest handschakeling op zitten;
- Hij moest gemakkelijk te onderhouden en vooral goedkoop zijn.

Met deze gegevens ging Corradino aan de slag en zo ontstond een nieuw type, dat MP6 genoemd werd. Deze scooter

kreeg een 98cc-motortje en 8 inch wielen. Nu moest nog een naam gevonden worden. Dit bleek niet moeilijk te zijn. Iemand merkte op dat het geluid van deze scooter veel leek op dat van een wesp, dat in het Italiaans VESPA is. Vandaar ook de wespen in het embleem van de Maaseiker Vespaclub.

Madammeke Paspont 80 jaar!

Wouter Wetzels.

1926, het jaar van de oprichting van de NMBS, de Hema en Winnie the Pooh.

Het gevierde jaar waarin Gaston Berghmans, Jos Ghysen, en Mia Paspont geboren werden...

Deze laatste, ons allen bekend, is dit jaar net als alle voornoemden 80 jaar geworden. Een gezegende leeftijd voor een gezegende vrouw die vanwege haar toegewijd verenigingsleven en haar vele activiteiten als vrijwilligster eens degelijk in de bloemetjes mag gezet worden! Mia is, zoals geweten, een zeer praktiserende katholieke vrouw. Zo gaat ze nog iedere morgen naar de mis, begon in 1952 met het "rondzeggen" van de sterfgevallen in Maaseik. Dit rondzeggen is later geëvolueerd naar de nu gebruikelijke rouwbrieven. Zij is met haar tijd meegegaan. Zo ging zij de rouwbrieven huis aan huis bezorgen. Van iedere door haar bezorgde brief heeft ze nog 1 exemplaar bijgehouden. Ook ging ze, zoals dat indertijd de traditie was, 3 avonden voorbidden in het huis van de overledene. Trouw ging, en gaat, ze ook nog steeds naar iedere begrafenisdienst in Maaseik.

Sinds het bestaan van "De Knapkook" staat ze eveneens in voor het ophalen van de plaatsingskosten voor de reclameadvertenties in dit wekelijkse blaadje. Deze taak zal ze nu al ongeveer 25 jaar met de haar zo typerende lach volbrengen. Niet alleen de financiën van de Knapkook zijn haar zorg, ze haalt ook de niet-betaalde lidgelden van de abonnees van "De Maaseikenaar" al jarenlang op, waarvoor we haar natuurlijk heel dankbaar zijn.

Ze is in Maaseik ieder jaar actief als de bezorgster van de prinsendriehoeken (steunkaarten). Want ook deze heeft ze tot enkele jaren geleden huis aan huis besteld. Nog een Interessant weetje: ook van iedere driehoek die ze heeft rondgebracht, heeft ze er nog eentje bewaard!

Mia is overal zeer geliefd. Krijgt ze een uitnodiging voor een feest of receptie of iets dergelijks, wees er dan maar zeker van dat ze erbij zal zijn! En dan is er nog dat ene ding, het bekendste, dat we bijna zouden vergeten: Mia haar fiets, en ik denk niet dat hier nog enige verdere uitleg bij nodig is... Natuurlijk zijn dit maar een paar wetenswaardigheden, die hier opgesomd werden, Mia is niet beschrijfbaar op een bladzijde. Over deze vrouw kan men een boek schrijven en dat is misschien nog niet zo een slecht idee?! In ieder geval, Mia, van harte proficiat vanwege de ganse redactie van "De Maaseikenaar" en alvast bedankt voor de vele jaren dat je Maaseik gekleurd en geholpen hebt!

153

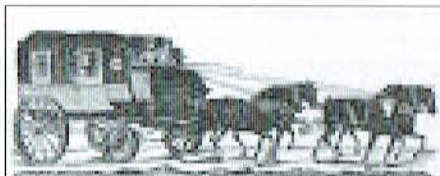

Verkeer vroeger

154 Martin Boonen

We hebben het weer allemaal meegemaakt tijdens de vakantie: de drukte op de wegen, kilometerslange files, opstoppingen, omleidingen en kleine of grote ongevallen. De keerzijde van de technische vooruitgang en onze huidige mobiliteit. Maar 100 jaar geleden was het anders.

Eeuwenlang waren de vervoersmogelijkheden beperkt tot het paard, de koets of de trekschuit op de Maas. Onveilige en erbarmelijke wegen en nog meer het ontbreken van andere energiebronnen dan de spierkracht van mens of dier, de kracht van water en wind, waren hier de oorzaak van.

Reizen was een hele onderneming. Blijkbaar deed men er in de 17de eeuw twee dagen over om van Maaseik naar

Luik te gaan. Zo leren ons tenminste de Maaseiker stadsrekeningen van 1668-1669 waarin de onkosten vermeld worden, gemaakt door burgemeester Smets, toen deze vergezeld van de stadsdienaar Geert Graef in maart de Landdag in Luik ging bijwonen.

- *Aan de voerlui Jan Symons en Peter Crawinckels die het tweetal met de wagen naar Maastricht voeren werd 4 gulden betaald.*
- *Onderweg werd er verteerd voor 0,6 gulden.*
- *Het logeren in Maastricht, inclusief de fooi aan "de maeght" in de afspanning kostte 2,05 gulden*
- *Voor de reis met het Mercktschip van Maastricht naar Luik betaalde de stad 1,10 gulden*
- *Logies in de Luikse herberg "Den Beer" beliep 14 gulden en aan drinkgeld 1,10 gulden*
- *De Luikse stadstropmetters en tamboers dienden volgens aloude geplogenheden vereerd te worden: 2 gulden*
- *Port van brieven vanuit Luik verzonden aan de Maaseiker magistraat: 1,1 gulden*
- *De terugtocht met het Mercktschip: 1 gulden*
- *Verteer in Maastricht: 1,10 gulden waarbij 0,5 gulden aan drinkgeld*
- *Verteer onderweg: 0,6 gulden*
- *Vervoer van Maastricht naar Maaseik: 3 gulden*
- *Betaling aan advocaat Lantsemeuge die in Luik de Maaseiker belangen verdedigde: 12 gulden*
- *Voor zijn 12 dagen afwezigheid in dienst van de stad ontving de heer Smets de niet onaardige som van 72 gulden*
- *Geurt Graef, de stadsdienaar, moest het stellen met een tiende van dit bedrag, want hij kreeg 7,4 gulden*

Het hier genoemde *Mercktschip* was voor onze regio waarschijnlijk de eerste vorm van openbaar vervoer die wij kenden.⁽¹⁾ Ondanks de beperkingen van het toenmalige vervoer had zich langzaam

maar zeker uit de 17de- en 18de-eeuwse postverbindingen van de prins van Thurn en Taxis een georganiseerde vorm van openbaar vervoer voor goederen en personen ontwikkeld⁽²⁾, een vervoer dat vanaf de 19de eeuw de horizon van de mens aanzienlijk zou verruimen. Zo was er het *Etablissement Veuve Bonhomme* van Maastricht dat in diezelfde 19de eeuw voor een regelmatige verbinding met Maaseik zorgde, want elke morgen vertrok er om 3.30 uur een mallepost naar Maaseik⁽³⁾. In Maaseik zelf waren het *Henri Frederickx* en *Bernard Wessels*, koetsverhuurders, die in 1849 van het ministerie van Openbare Werken de concessie verkregen voor een service de messagerie tussen Maaseik en Hasselt, waarvoor zij een borg stelden van 1000 fr⁽⁴⁾. In de 70-er jaren van diezelfde 19de eeuw was er ten slotte de *Messagerie Joseph Magniet* die met de nodige koetsen voor een regelmatige verbinding zorgde met Bree, Hasselt, Lanaken en Susteren⁽⁵⁾.

De trein

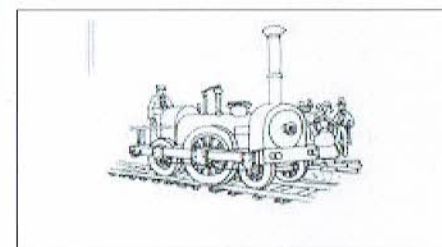
Met de uitvinding van de stoommachine door James Watt omstreeks 1800 zouden nieuwe en efficiëntere verkeersvormen ontstaan.

George Stephenson

Het was de Engelsman George Stephenson die in 1814 op de lumineuze idee kwam het principe van de stoomaandrijving toe te passen op een voertuig en de trein deed zijn intrede. België was na Engeland het eerste land dat met het nieuwe vervoermiddel kennis maakte, want in 1835 kwam de eerste treinverbinding Brussel-Mechelen tot stand en al vlug groeide het Belgische spoornet uit tot één van de dichtste van Europa.

Ook de Maaseiker gemeenteraad zag in dit nieuwe vervoermiddel hét tovermiddel om de stad uit haar isolement te halen en handel en nering nieuwe levenskansen te bieden. Behoorlijke verbindingen zouden de noodzakelijke expansiemogelijkheden creëren, want door de scheiding van de beide Limburgen in 1839 was de stad een groot deel van haar natuurlijk *Hinterland* verloren. Het was deze politiek van ontsluiting die tientallen jaren door de gemeenteraad werd gevoerd, maar jammer genoeg aanvankelijk met weinig resultaat. Diezelfde politiek lag ook aan de basis van het jarenlange aandringen van de raad tot het bouwen van een brug over de Maas, een streven dat eerst in 1889 met succes werd bekroond⁽⁶⁾.

Een ander punt op de agenda van de Maaseiker gemeenteraad was de vraag naar een verbindingskanaal Maaseik-Neeroeteren, onder andere in 1913 "*nu men toch voor miljoenen kanalen wil graven in de richting van de nieuwe kolenbekkens*"⁽⁷⁾. Het was diezelfde bekommernis die op 20 augustus 1851 aan de basis lang van

de eenparige beslissing van de gemeenteraad om een aanvraag te richten tot de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor een treinverbinding tussen Hasselt en Maaseik *"vu que la ville de Maeseyck depuis la cession du duché de Limbourg se trouve dans une situation malheureuse"*. Het zou echter nog 20 jaar duren maar de treinverbinding kwam er. Bij dit alles had Maaseik gelukkig kunnen rekenen op de inzet van volksvertegenwoordiger Vilain XIII uit Leut. Al op 26 mei 1865 hield deze man een opmerkelijke rede in de kamer waarin hij erop aandrong dat Limburg zijn deel zou krijgen van de 60 miljoen die voorzien waren voor de uitvoering van allerlei openbare werken. Daarom eiste hij een treinverbinding Hasselt-Maaseik. In zijn antwoord lanceerde de minister het voorstel deze verbinding aan te leggen in plaats van de kanaalverbinding Maaseik-Neeroeteren waarover al 20 jaar lang gediscussieerd was. Een spoorlijn, aldus de minister, was niet alleen goedkoper, doch ze kon later een gedeelte worden van het grote plan dat hij koesterde

aangaande een internationale verbinding. De minister droomde namelijk van een verbinding Parijs-Berlijn en deze zou dus via Maaseik lopen. Het gevolg van dit alles, en vooral van de aanhoudende stappen van Vilain XIII, was dat bij wet van 1 december 1866 de lijn Hasselt-Genk-As-Maaseik tegen een intrest van 150 000 fr. per jaar in concessie werd gegeven. Prioriteit hierbij kreeg de *Compagnie du Chemin de Fer de Hamines à Landen*. De volgende twee jaar gebeurde er echter niets, zodat Vilain XIII op de kamerzitting van 20 maart 1868 terecht uitriep: *"Die maatschappij moet uiteindelijk ja of neen zeggen. Als zij de lijn wil, moet zij thans beginnen. Anders moet zij er maar van afzien"*. Blijkbaar koos de maatschappij voor dit laatste en bij KB van 3 juni 1870 werd de concessie voor de aanleg en de uitbating van de lijn verleend aan de *Banque générale pour favoriser l'agriculture et les travaux publics*. Dit echter onder voorwaarde dat de verbinding 18 maanden na de goedkeuring van het

plan klaar zou zijn. Op 8 april 1871 werden de ontwerpen goedgekeurd, ontwerpen waarin een latere verbinding voorzien was van Maaseik naar Venlo. Ditmaal liep de hele zaak vertraging op wegens de aarzeling van de Nederlandse regering, zodat de spoorlijn aanvankelijk slechts werd aangelegd van Hasselt tot Elen. Met de bouw van een station in Maaseik meende men te moeten wachten op een positief antwoord van de Nederlandse instanties. Op 19 mei 1871 begonnen de werkzaamheden en de 31 km spoor van Hasselt tot aan het kanaal werd voltooid in de zomer van 1873. Over het traject Maaseik-Venlo was er ondertussen geen woord meer te horen en daarom werd besloten daar niet langer op te wachten en over te gaan tot de bouw van het Maaseiker station.

Op 2 april 1874 werd de treinverbinding Hasselt-Maaseik plechtig ingehuldigd met de nodige hoge gasten, het gebruikelijke *"discours par Monsieur Moors, ancien échevin de Maeseyck et membre de la députation"*, en uiteraard met het traditionele feestmaal in de Stadsfeestzaal. Vanaf die dag genoten de Maaseikenaars van een vaste verbinding met Hasselt. Onder de kundige leiding van stationschef Timmermans en de eerste machinisten Ludovicus Adriaenssens en Mathieu Brauns kon men tweemaal per dag de 40 km naar de Limburgse hoofdplaats ondernemen. En als dokter Moors naar de vergadering

van de provincieraad reisde, dan wachtte trein en personeel braafjes tot de man in het station verscheen. In 1912 kwam de lijn in handen van de Rijksspoorwegen, de NMBS. Dat de trein de Maaseiker handel en nering gebaat heeft, bewijzen vooral de talrijke horecabedrijven die rond het station als paddestoelen oprezen. Daarbij bracht hij jarenlang honderden arbeiders uit Maaseik en omstreken naar hun werk in de zinkfabriek van Rotem of naar de Kempense koolmijnen. En een baan krijgen bij *"den i-jzere wieëg"* (chemin de fer) werd door de bevolking beschouwd als een garantie voor het leven. In 1937 reden er dagelijks 9 treinen in beide richtingen met onder andere de bekende *bloktrein* van 7 uur 16. Maaseik zou zijn spoorverbinding behouden tot 1959 en op 22 november van datzelfde jaar werd in het kader van een saneringsplan van de NMBS de verbinding Maaseik-Genk opgeheven en vervangen door een busverbinding (8).

Oorspronkelijk plan van het voormalig stationgebouw van Maaseik

Oude stoomtram

... en de tram

Maar de intrede van Maaseik in de moderniteit hield daarbij niet op. Het was de in 1881 opgerichte *S.A. des Railways économiques de Liège, Seraing et*

Extensions, die in 1911 zou worden overgenomen door de *S.A. Belge-Néerlandaise de Transport et Travaux* met zetel in Lanaken die al vroeg een tramverbinding beoogde Maastricht-Lanaken-Maaseik. Voor de aanleg van het traject Lanaken-Maaseik bestond er aanvankelijk slechts weinig animo bij de Maaseiker gemeenteraad gezien de financiële gevolgen, maar uiteindelijk was Maaseik slechts bereid tot een gemeentelijk aandeel van 40 000 fr. in plaats van de vooropgestelde 50 000 fr. De lijn kwam er en werd op 15 juni 1898 voor het publiek opengesteld. Ze zou in 1954 worden opgeheven⁽⁹⁾.

De ultieme ontwikkeling van de tram in onze gewesten gaat echter vooral terug op de stichting van de NMVB, de *Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen* in 1882 en van de *N.V. Limburgsche Spoortramweg*, de pachtende maatschappij die in 1887 was opgericht. Op 1 mei 1890 werd de lijn Maaseik-Bree plechtig geopend, een verlenging van het reeds van 9 januari 1886 bestaande traject Leopoldsbree-Bree.

De veloclub Van Ven-Aldeneik op het Vaandelfeest van 5 Mei 1912 te Mechelen a/M

Een verdere uitbreiding kwam tot stand in 1900. Al op 18 september 1890 had Maaseik een 8 km lange lijn gevraagd van Maaseik tot aan de grens in Kessenich, richting Roermond en daarbij een korte verbinding van ongeveer 700 meter met de kiezelontginning aan de Maas. Daar de stad echter niet in staat was het haar gevraagde aandeel van het oprichtingskapitaal te betalen werd de zaak aanvankelijk uitgesteld en eerst op 15 april zou deze lijn actief worden. De lijn naar Kessenich zou in 1915 door de Duitse bezetter volledig worden opgebroken. Wel werd ze naar de oorlog hersteld, maar in 1937 werd ze wegens de deficitaire exploratie afgeschaft en vervangen door een autobusdienst.

De laatste tramverbinding was de legendarische tram naar Weert die tot stand kwam in 1910. Al op 12 april 1906 was er ten huize van notaris Lemmens een *Naamloze Vennootschap tot uitbating van de buurtspoorweg Maaseik-Weert en uitbreiding* opgericht. De zetel van de NV was gevestigd in Maaseik en tot de leden van de raad van beheer behoorden de

heren Ferdinand Verkissen, burgemeester en Adolphe Richelle, directeur van de spoorweglijn Hasselt-Maaseik. De maatschappij was opgericht voor een periode van 40 jaar met een aanvangskapitaal van 20 000 fr., verdeeld over 40 aandelen van elk 50 fr. Hiervan zou Maaseik er 8 voor haar rekening nemen, Kinrooi 3, Molenbeersel 7, Stramproy 4 en Weert 13.

De lijn werd geopend op 18 januari 1910 en zou met uitzondering van de oorlogsjaren 1914-1918 uitgebaat worden tot in 1937.

De fiets

Maar niet alleen trein en tram deden omstreeks 1900 hun intrede in het leven van de Maaseikenaar. Stilaan kreeg het straatbeeld een ander uitzicht en wel door het verschijnen van de *vélocipède*, zoals de fiets genoemd werd en iets later van de *automobiel*.

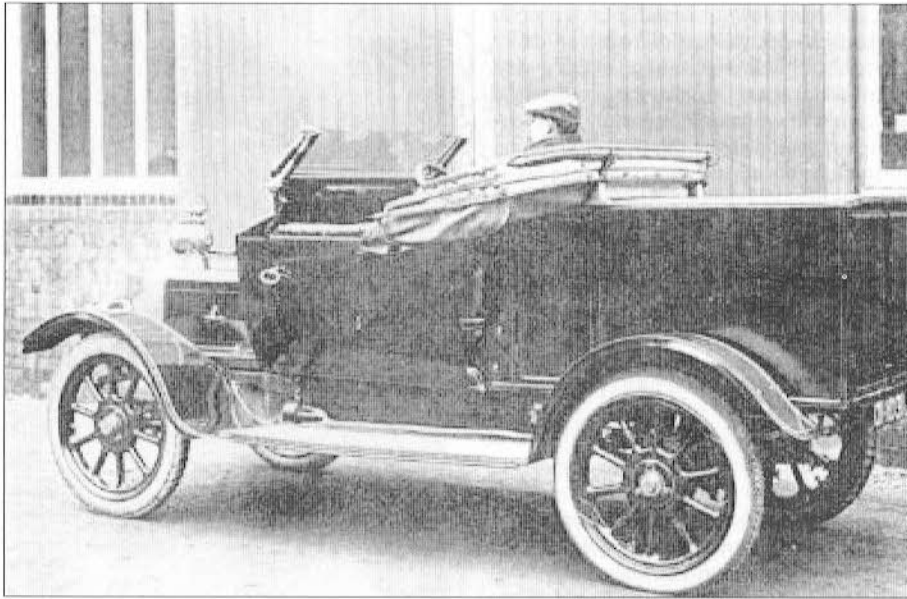
De heer Vinckenbosch was wel de eerste Maaseikenaar die met zijn *vélocipède* de keikoppen van de Maaseiker straten trotseerde en die zich ontpopte tot de eerste wielerman van onze stad. Al vlug werd de fiets het meest populaire volksvermaak en al in 1893 maakten de Maaseikenaars kennis met de nieuwe sport bij de wedstrijd Herstal-Maaseik-Herstal in september 1893. September 1900 werd op de weg Smeermaas-Maaseik een wedstrijd gereden voor de Schaal van België en in 1907 passeerde in onze stad de Ronde van België tijdens

Maaseikenaar Jaak Dalemans (1889-1946) als amateurwielrenner. Foto is gemaakt rond 1910.

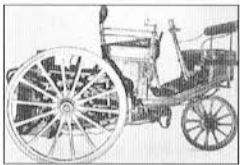
de etappe Verviers-Maaseik-Sint-Truiden. Al vroeg bestonden er in Maaseik wielrijdersverenigingen zoals de *Sint-Lambertus Wielrijdersclub Ven-Aldeneik*, opgericht in 1908 onder het voorzitterschap van Pieter Voets. Er was de Veloclub "*de Nieuwe Kolonie*" voor de arbeiders van de gelijknamige sigarenfabriek, *De Maesycker Wielrijdersclub* opgericht in 1897 en *Het Schoon Verbond* opgericht in 1913⁽¹⁰⁾. Gegevens over deze verenigingen ontbreken jammer genoeg.

De fiets zou een korte tijd louter een sportartikel blijven, eerst na de eerste wereldoorlog zou de tweewieler hoe langer hoe meer het vervoermiddel worden voor de werkende mens.

... en de auto

Het moet een hele opschudding verwekt hebben, die rare koets, die men *automobil* noemde en die zonder paard, ezel of os met zulke snelheid over de wegen snorde. Onze voorvaders keken dan ook met een mengsel van onbegrip en angst naar deze tuigen. Maar al vlug wende men blijkbaar aan de nieuwe uiting van het menselijk vernuft en sommige vooruitstrevende durvers die over de nodige middelen beschikten, schaften zich zo'n vervoermiddel aan.

Eerste Peugeot 1889

Eén van de eerste bezitters van een auto in Maaseik begin 1900 was Willem Jacobs, maar niet veel later leerden onze stadsbewoners ook de wagens kennen van Bernard Vrancken en die van de

broer van vrederechter Stiels, die vanuit Luik waar hij werkzaam was, regelmatig onze stad bezocht.

En het kon natuurlijk niet uitblijven, ook de eerste verkeersaccidenten deden hun intrede in het maatschappelijke leven. Een kleine bloemlezing van persberichten geplukt uit het toenmalige weekblad *De Maas- en Kempenbode*:

Oud en nieuw ontmoeten elkaar.

1891: De os van Hendrik Droeshoudt onzer stad welke voor een geladene kar gespannen was, verschrikte eensklaps voor een voorbijsnellende velocipèderijder en ging op hol. H. Droeshoudt wilde het dier intomen, maar tevergeefs, hij viel, geraakte onder de raders en werd met een gebroken been opgenomen.

1902: Maandagmorgen heeft hier buiten de Boschpoort een klein ongeluk plaats gehad. M. Wilh. Jacobs deed een toertje met zijn welbekend automobil (laatste model) toen hij tegen Marcel Deluycker aanvoer, waarbij deze aan een been

gekwetste werd. Meneer Jacobs tuimelde in een tuin en werd met een ontwrichte arm naar huis geleid. Beiden zijn thans reeds hersteld. De automobil werd (gelukkig) niet beschadigd.

Ook het moderne verschijnsel van de wegpiraten dateert blijkbaar uit diezelfde jaren en zelfs met een communautair tintje.

1901: Twee Walen van Luik in een prachtige automobil gezeten, hebben maandag middag in hun gevaarlijk voertuig in de Boschstraat zoo bliksemsnel gereden, dat iedereen er schande over sprak. Het was juist alsof de kerels door den duivel bezeten waren.

De hond van Meneer Pintelon, een prachtig dier van groote waarde, werd door die zotten overreden. Het nummer van hunnen automobil is gekend; het is te hopen dat hun onbeschaamde roekeloosheid niet ongestraft blijft.

Tegen de opmars van deze niets ontziende moderne technologie van de auto werd ook toen al door bepaalde alternatievelingen met de daad gereageerd, zoals blijkt uit de gedragingen van de genaamde J. K. uit S., identiteit van de man is ons onbekend.

1902: Dinsdag heeft alhier het huwelijk plaats gevonden van de heer J. K. uit S. met eene meid uit deze stad. Het eigenaardige bij deze plechtigheid bestond hierin dat de bruid en bruidegom, getuigen en genodigden in hondekarren naar stadhuis en kerk zijn gereden, geleid door de geburen van de Eyckerstraat in hun beste pak uitgedost. Gansch de bevolking was te been. Voorwaar een aardig huwelijk.

- 1 Zie hierover M. Boonen, Het huis Het Mercktschip. In: De Maaseikenaar 2002, nr. 4, p. 217-223.
- 2 Zie hierover M. Boonen, De Maaseiker Post. In: De Maaseikenaar, 1980, nr. 3
- 3 Annuaire de la Province de Limbourg 1828.
- 4 Notaris Schoolmeesters 4073, nr. 232.
- 5 De Maas, weekblad 4. 10. 1873
- 6 Zie hierover M. Boonen, De Maasbrug. In: De Maaseikenaar 1989, nr. 1, p. 23-41
- 7 Gemeenteraad 20.1.1913

- 8 M. en Th. Hendrickx-Godelaine. Vervlogen glorie van trein en tram te Maaseik. Uitgave: Ruilclub Achter Olmen, Maaseik, 1990.
- En: L. Stercken, 1839, de eerste trein in Limburg. In: Het belang van Limburg 16.1.1970.
9. Jos Neyens, De Buurtspoorwegen in de provincie Limburg. Van In, 1972.
10. Zie hierover M. Boonen, Maaseik Verenigd. Het Maaseiker verenigingsleven, 1830-1940. Uitgave Werkgroep voor Documentatie, Maaseik 1994.

In memoriam Jos Martens

(° 21 december 1936
†10 september 2006)

Jaak Bergers

Wij willen allen blijven leven. Leven is als sneeuw, je kan het niet bewaren. Elk sterven doet pijn. Sterven is over de golven van de tijd het leven overdragen naar het ritme van de eeuwigheid. Het

boeiend levensboek van Jos Martens werd definitief gesloten. Velen zullen het nog dikwijls herlezen op ogenblikken die doen terugdenken aan hem. Jos was een geëngageerd iemand. Naast zijn gezin waren ook zijn roots hem heilig, zeker Aldeneik. Hij was er erg actief in het verenigingsleven, trouwens ook in Maaseik. Wij denken dan aan zijn gewaardeerde inbreng in het koor van Aldeneik, het carnavalgebeuren in de Pelserstraat en Den -Alden-Eyck in "zijn" Aldeneik. Hij bemande er ook jaren traditioneel de tap op de jaarlijkse kermis- en andere feesten. De vogels fluiten verder, de zon komt gewoon weer op maar ons gevoel is nu helemaal anders om wat er was en nooit meer zal zijn.

Drankbetrijding: Jenever de grote vijand

Martin Boonen

Het was de proletarisering van de arbeidersklasse en de uitzichtloze armoede die tegen het einde van de 19de-eeuw vooral in de industriegebieden tot een ernstig misbruik van alcohol en vooral van jenever leidde. Jenever betekende een vlucht in de vergetelheid. De sociale en de morele gevolgen hiervan waren niet te overzien. En het zou nog tot 1919 duren eer het drinken van jenever in de cafés verboden werd door de wet van de socialistische politicus Emile Vandervelde.

Om deze sociale kwaal te bestrijden werden omstreeks 1880 - 1890 in de meeste steden *matigheidsbonden* opgericht, vaak door de kapelaan of een plaatselijke onderwijzer. De Maaseiker matigheidsbond van katholieke signatuur was gesticht in de boezem van het toenmalige patronaat bij de fraters en droeg de waarschuwendende naam "*De Toekomst*". Patroon van de drankbestrijding was de Heilige Johannes de Doper en er vonden zelfs novenen plaats ter ere van de heilige, beginnend op 15 juni en eindigend op 24 juni, zijn feestdag.

Noveengebed
Almachtige, altoede God, die ons de liefde als hoogste wet gegeven hebt, zie genadig neer op het liefdewerk der katholieke drankbestrijding. Zegen de pogingen welke wij tot Uwe glorie en tot heil van den evenmenschen aanwenden om het veelvuldig gebruik van bedwelmende dranken, de oorzaak van zo veel zonden en ellende, uit te roeien, en verleen

goedgunstig dat mede door ons voorbeeld de christelijke matigheid in ere hersteld wordt, door Christus onze Heer.

Naast deze eerder religieuze bond bestond er ook een plaatselijke afdeling van de "*De Belgische Schoolbond tegen Alcoholisme*", die in het rijksonderwijs zijn actieterrein had.

De Werkgroep voor Documentatie ontving onlangs het hieronder afgedrukte "*Diploma van Aanneming*", op 24 december 1896 uitgereikt aan de toen 10-jarige Hubertus Coolen, leerling van de Rijksmiddelbare School van Maaseik. We laten hier de tekst van het diploma volgen.

De bestuurder van het Matigheidsgenootschap der Middelbare school van Maeseck verklaart, dat de leerling Coolen Hubertus geboren te Maeseck, den 20° April 1886 de belofte heeft afgelegd door artikel 2 der Algemeene Ordening voorgeschreven, en als werkelijk lid van gemeld Genootschap is aangenomen.

Ten bewijze hiervan, hem het tegenwoordig diploma is verstrekt Te Maeseck, den 24° December 1896. Was getekend door Dhr Block

Boven rechts op het document wordt de inhoud van het hoogst merkwaardige artikel 2 van de algemene verordening geciteerd: "*Ik belof mij tot den ouderdom van twintig jaar volstrekt te onthouden van genever en andere sterke dranken, en slechts een matig gebruik te maken van bier of wijn*".

Erg strenge eisen werden er blijkbaar niet gesteld

Merk ook de vierkoppige draak van de alcohol met de afschrikwekkende waarschuwingen "*Alcool verdierlijkt*", "*Alcool doodt*", "*Moord*", "*Armoede*", "*Zedeloosheid*", "*Twist en tweedracht*".

Een prachtig tijdsdocument. Zowel wat de inhoud als wat de vormgeving betreft.

Tón sjaen het lieëve nog sumpel

164 Theo Kees

't Is begin oktoeëber 1956. We zitte in de gookamer, want het is zóndigmörge en den maag det. 't Mörgesbroeëd stuit oppe taofel: grijske, lieëverwoeërs, huitvleis en balkebrj. In de roumpot zit vaerevèt vuur oppe boeëterham. Waem wilt, maag ouch nog eine braoj höbbe. Zelf - iech bèn ein ströp van e jaor of twelf - bèn iech gek op krebbeles, zoe lekker krap gebakke. Jao, het verke is geslach. Det höbbe wieë zelf vètgemas. Gooi waar dus.

Dao is mi-jn awtste broor ouch. Daen hieër laag nog in 't béd. Ki-jke duit-er wi-j e neuchter kawf. Dae haet ziech gistere te lang de kael gesmieërd. Good smieëd waas-ter. Es di-j nachbrak op stap geit, meint-ter det er ziech in alle kèpelkes mó't goeën beechte en den is det 's mörges mer einen hawve mins. Es mi-jne pa h'm de wach haef aangezag - dae haw h'm gisteravond waal zelf e bitsje óm - moge we aanvalle.

Ieëte doon wieë wi-j sjeurendieërsers. Es-te jónk bès, höbs-te alti-jd fej. Mi-jn ma haet-er kop aan, det het ós smaak. Vrouwluj höbbe ummers gaer ieër van

hun werk. Den pas höbbe ze ter gooddoons van. Vuural me jóngste breurke spi-jt ter neet op. Det dikzekske haet det penske zieëker neet van aan de moore te lekke.

Waazes, 't is hoegti-jd vuur de mès. Wieë mótte te voot want den otto is kepot. Hoewaal dae nog in roddeasj waas, zeen de baarsjok, de ambrejaasj, de bwaddévittès, en de faare finaaf nao de vaantjes.

ammortissäors

bwaddevittès

De vöörste ammortissäors en de klinjëtäors kóns-te ouch weggoeëje. De sjappoos haet mi-jne pa nao det aksedent zelfs neet mieë trögkgevónje. Wi-j het gekómme waas? Waal, e snoeëterkuijske löp inins de wieëg uuver ómdet ter dao ein of anger sjoëen maesje in de smiezen krieëg zoedet mi-jne pa te fors mó't remme en tamelek ónzach in de graaf belandt. Nów bewieërt det gaaplieëpelke, dae dus gei sjremke haet opgelooue, det-ter verblèndj waas doeër de zón. En det klop neet. Waat waal klop is det det jungske ouge opzat wi-j wiksdoeëze

ómdet det kèndsj flinke kni-jje in de blóws haw en bein tot ónger de erm.

wiksdoeës

En daodoeër waas det luugenaerke verblèndj! Det veuls-te mè't di-jn klómpen aan. Daobi-j bli-jk dae pa van det klómpekläöske ene mówleman en een echte pófkónt te zeen. Dao kan mi-jne pa de gal waal sprènge van sjègreng uuver zoe eine laege petroeën. Kóm det tieëge!

Nao zoevööl sjeldwäörd is het mesjujn neet slech det wieë get goeën bieëje. Es wieë nao e kerteer trampele - mi-jne pa haet het puutsje - in de kirk aankómme is di-j al stikvol. Normaal ouch in dezen tijd woëe zelfs de kni-jn geduip wieëre. De pestoeër zi-jne praek geit alti-jd uuver de groeëte zake van het lieëve. God hemelse daög, vandaag geit het uuver kónne vergieëve en vergieëte. Jao, dae pestoeër is eine mins dae neet vööl ómstenj maak, einen toffe knuur eigelek. Allein dae praek doort zoeëlang. Óngertösse haef gemekkelek ein ków gekawf.

Es-ter bówte kump, zeen iech det mi-jne pa ónger den indrök is doeër di-j sjoëen

Eine sjuur

wäörd en zónger det wieë häöm get vraoge zaet-er det er ós wilt traktere op e glaeske.

Eine segarepit

In 'Ónger den toeëre' zit het al sjoëen vol. De pómpemieëker, de segarepit en de sjuur kómme bij ós zitte. Al gaw geit het uver hun stokpaerdsje, het vesse. En weer waer iech deper ingewi-jd in de waereld van hónsveskes, auwele, määnkens en gäöfkes. Lówkes en kówmówle kómme deze kieër neet ter spraoke. Es ze het uver sneuk en baarze höbbe, stuit de segarepit op en guuf in volle café ein demónstraasie van wi-j der zi-jn lèste vangs, e mónster van eine roufvès aan de kant haef gekrieëge. Dao duiste di-jnen hood vuur aaf. Echt vakmansjap! Ouch es het uuver 'voor' geit ... vaerdevaas, kennep, dujvelsdrek en sprok, spits iech mijn oeëre. Dao höb iech thóws trouwes hieël get informasie uuver, allemaol ówtgesjrieëve op bókkieërtsjes.

bókkieërtsje

Es wieë bi-j ós kómme, ligke-ter eine kegelaer en get vaere ónger de kieërseboom. De kater ligk get wujjeroppes zi-jn luppe te lekke. Den wètste genóg. Den höbste zjus het lieëvesleech gezieën en móste al deene

es kattevoor.

Óngertösse geit het hówshawe wujjer. Es oos ma häör kalpaeke ówthäölt, weite wieë det de pot deze middeg get spesjaals geit sjaffe. Det beukske stuit ummers vol mèt recepte. Algaw stuit det prónt mins achter häöre kwizzenjaer en bereike de heerlikste geure ós naas.

Eine kwizzenjaer

166

Nao de ertesop mèt verkespuutsjes stuit-ter es tössegerech 'horre' op het menuu. Ech lekkere kos, get fi-jns. Daonao volge sjónkebökke mèt ieërpele en jóng slaaj en es naogerech e krollemölke. Det is lek vinger, lek dówn, wi-j in het leedsje. Jao, wieë zitte op ein gooj wei. Nao den aafwas goeën wieë get mèt de bein van ós aaf ligke, want e good verke lègk ziech es het genóg haef.

Daonao goeën wieë same - wieë hange aanein wi-j klet - get oppe loch, want wieë wille nog get geneete van deze sjoëene naojaersdaag. Terwi-ijl de blaajer van oktoeëber het landsjap al toeëje, huur iech in de däöhrehègk eine late li-jster. Tösse de ówtgebleujde balruuëskes ligk de kater nog nao te geneete.

ein ènkbiegelke

In de doufnetele spuule e paar van z'n naozate. Jónk lieëve in den herfs. Boeëve de Maas vertrèk met vaol getater ein vlóch kroëënekrane. Ein ènkbiegelke

druug assenuutsjes nao ze nès. Vuur m'n ma plök iech 'n póws asters. Det pak häör. Terwi-ijl zi-j miech ein poeën guuf, huur iech mi-jne pa stillekes tieëge häör zegke : 'Waat is het lieëve toch sumpel...'

Aldeneiker Rapsodie

Leen Vanderwaeren

De parochie Aldeneik nodigt u van harte uit om te komen genieten van oude film- en fotobeelden uit Aldeneik. Gaspard Henckens zal voor ons een ca 2 uur durende beeldmontage projecteren. Ongetwijfeld zal iedereen in een gezellige sfeer worden meegenomen in de nostalgie van ons dorp.

Wanneer

op vrijdag 24 november 2006 om 19.30 u; op zaterdag 25 november 2006 om 14.00 u en om 19.30 u

Waar

Zaal De Ark - Aldeneik

Inkom

2,50 € per persoon.

Kinderen onder de 12 jaar mogen gratis binnen.

Kaarten

Vooraf reserveren bij Gaspard en Lenie Henckens-Verstraeten
Tel. 089/56 50 46

Alle geïnteresseerden van dichtbij of veraf zijn van harte welkom!!!

De opbrengst van de avond zal gebruikt worden om de vaste kosten van de parochielokalen op de gerenoveerde pastorie te helpen dragen.

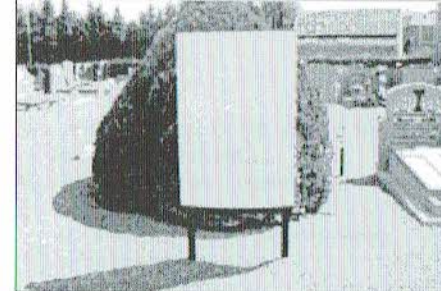
Wist ge?

Tony Van Wijck - Jaak Bergers

- dat het populair Maaseiker café "Bi-j Graad" sinds augustus 2006 honderd jaar bestaat. Onze gelukwensen aan de uitbaters.
- dat de Maaseiker Postzegelvereniging DE MALPOS haar zilveren jubileum vierde op 9 sept. II. met een interessante postzegeltonoonstelling. Bij die gelegenheid werd een speciale zegel uitgegeven (zie hieronder). Onze felicitaties.

- dat de werkgroep Documentatie Maaseik zijn 20-jarig bestaan viert op de zondagen 12 en 19 november a.s. In ons volgend nummer brengen wij een uitvoerig verslag van deze viering en ook een historisch overzicht van deze vereniging waarmee de redactie van 'De Maaseikenaar' nauw samenwerkt.
- dat Elfriede Hendrix, onze stadsgenote en dichteres, een poëzieprijs won in Sint-Truiden, waar het stadsbestuur in 2005 het initiatief nam om op alle begraafplaatsen op het grondgebied Sint-Truiden een gedicht over de vergankelijkheid aan te brengen. In 2005 waren Schurhoven, Brustem en Melveren al aan de beurt.
- Ook dit jaar koos een deskundige jury drie nieuwe teksten: één gedicht van Jean Severeyns voor Velm, één gedicht van de Nederlandse dichter Peter W.J. Brouwer voor Zeperen en

voor Wilderen een korte tekst van Elfriede Hendrix. Proficiat, lees en mijmer mee:

" In mijn armen In een veld
draag ik vind ik
herinneringen mee klaprozen
als een bos vermoeide bloeiend van
korenbloemen rouw"

- dat het aantal traditionele Vlaamse missionarissen, overal ter wereld werkzaam en zeker in het voormalige Belgisch Congo, gestadig afneemt. Op 9 september 2006 overleed in het ziekenhuis Maas en Kempen te Maaseik pater Constant, alias Jean Albert Jacques Jacobs, minderbroeder bij de orde van de Franciscanen. Hij werd in Maaseik geboren op 14 april 1917, droeg er in 1942 zijn eremis op en vertrok in 1946 naar Congo waar hij meer dan vijf decennia zou missioneren. Na de onafhankelijkheid bleef hij er ondanks de moeilijker omstandigheden trouw op post tot gezondheidsredenen hem in 2000 dwongen Afrika vaarwel te zeggen. Hij was er al die tijd bezig met pastoraal werk, onderwijs en ziekenzorg. Ook een goede materiële infrastructuur uitbouwen was zijn grote zorg. Op zijn eigen rustige manier heeft hij gewerkt en telkens weer genoten van "zijn" Maaseik wanneer hij er na enkele drukke jaren in zijn missiegebied, terug even op verlof en op adem mocht komen. Een heel leven in dienst van de medemens.

167

Diksjenaer van het Mezeikers

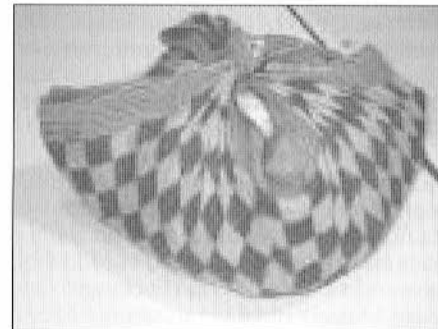
168 Tony Van Wijck

Cultuur is datgene waarvan we ons te laat bewust worden dat we het verloren zijn!

1. ambras, zn. m. (geen mv. geen dim.) = ruzie, misbaar.
Vb. Mòs-te vuur det bietsje zoevääp ambras make?
2. beti-jd(s), bw. = bijtijds, op tijd.
3. bieërste, zw. ww. = barsten.
Zegsw. Zich te bieërsten ieëte.
4. bot, a. zn. m. (-te, -sje) = laars
Vgl. Fr. botte
b. bn.; bw. = stomp, niet scherp
c. Uitr. Doeër de bot (= gewoonlijk).
Vb. b. Ein botte kni-jp
c. *Doeër de bot geit-er sondigs kaart*
5. bokend; zn. vr. (geen mv., geen dim.) = boekweit
Vb. De bokend stuit good dit jaar.
6. bokeskook, zn. m. (-keuk, -keukske) = boekweitkoek
Vb. In 'ne gooje bokeskook moot ei good stök spek.
7. bokesmael, zn. o. (geen mv., geen dim.) = boekweitmeel.
8. bóf, zn. m. (geen mv. geen dim.) = gelijk spel.
Vb. Anderlech en Brögge höbbe bóf

- gespääld.*
9. braoj, zn. m. (-e, bräödsje) = sneetje spek (gebraden of ongebraden)
Vb. Doog miech ins eine braoj in de pan.
  10. bragke, zw. ww. = veel op straat ronddwalen.
  11. brak, zn. vr. (-e, -brekske) =
a. jachthond Vgl. Fr. braque.
b. een veel uithuizig iemand
Vb. b. Meri-j is bi-jnao noeëts thóws, het is ein echde brak.
  12. breuje, zw. ww. = broeden.
  13. broeëje, st. ww. (brooj, gebroeëje) = braden
Vb. De biefstök braojt al in de pan
  14. daovanaaf, bw. = afgezien daarvan
Vb. Hae is gebujs, daovanaaf haet er toch ze bès gedoeën.
  15. dèk(s), bw. = a. dikwijls
b. misschien
Vb. a. Wi-j dèk höb iech diech det al gezag!
Uitr. Den dèksen ti-jd = meestal
b. *Hòbs-te mi-jn vrouw dèks gezeen?*
  16. dras, zn. m. (geen mv., geen dim.) = koffiedik.
Vb. Speul den dras ins ówt de koffiepot
  17. dreig, bn. = ondiep
Vb. Het is aan deze kant van de Maas te dreig óm te vèsse.
  18. drek, zn. m. (geen mv., geen dim.) = stof, vuil.
Vb. Hae haw de sjoon vol drek.
Zegsw. Gelsj is mer drek, mer dae gein haet, ki-jk wi-j 'ne gek!
  19. drënkes, zn. o. (geen mv., geen dim.) = drank
Vb. Wieë höbbe gein drënkes mieë in de koeëj.
  20. fówtele, zw. ww. = vals spelen.
Vb. Iech doon neet mieë mèt, diech fówtels!
  21. gaelvorf, zn. vr. (geen mv. geen dim.) = geelzucht, galziekte.
  22. gedoons, zn. o. (geen mv. geen dim.) = overbodig en omstandig gedoe.
vgl. Rijnlands: Jedöns
  23. göbbele, zw. ww. = braken.
vgl. Rijnlands: jöbbelen.

24. lampètkan, zn. vr. (-kanne, -kenke) = porseleinen waskan.
25. malkóntent, bn. bw. = ontevreden.
26. miskóntent, bn. bw. = ontevreden.
27. mismeistere, zw. ww. = verkeerd behandelen, verknoeien.
Vb. Hae kan niks mieë: ze höbben h'm in 't hospitaal mismeisterd.
28. moge, st. ww. (moch, gemoge) = a. idem als AN
b. lusten
Vb. b. Det maag iech neet: det is vääp te zoor.
29. moorzieëlig, bn. = moederziel
Vb. Hae zaat dao de gansen daag moorzieëlig allein.
30. mosem, zn. m. (-s, -ke) = moestuin.
Vb. De sjöp stuit nog in de mosem.
31. motting, zn. vr. (-s, -ske) = geheime bergplaats van fruit in het hooi of stro (verouderd)
32. mówlemieëker, zn. m. (-s, -ke) = kletsmajoor, opschepper.
33. munjig, bn. = meerderjarig, mondig.
Vb. Det kènsj is nog neet munjig.
34. mwajéng, zn. vr. (geen mv., geen dim.) = middel
Vb. Dae genuuës neet mieë, dao is geine mwajéng vuur.
35. perfors, bw. = absoluut, met alle geweld.
36. póngel, zn. vr. (póngele, pungelke) = bijeengebonden kleren, draagzak.
vgl. Rijnlands: Püngel..

37. rezjiem, zn. o. (-e, geen dim) = dieet
38. rezjimme, zw. ww. = een dieet volgen

39. sertifituut, zn. o. (-e, -sje) = servituut, erfdiensbaerheid.
40. sjroeëp, zn. m. , (geen mv., sjruupke) = stroop
ss. appelesjroeëp, pieëresjroeëp, sjroeëpeboeëtteram
Uitr. (Als de stroop op tafel staat:) "sjruupke, Kuubke!"
41. zwieël, zn. o. (geen mv., geen dim.) = eelt
Zegsw. Hae haet zwieël ónger de erm van de sjöp !

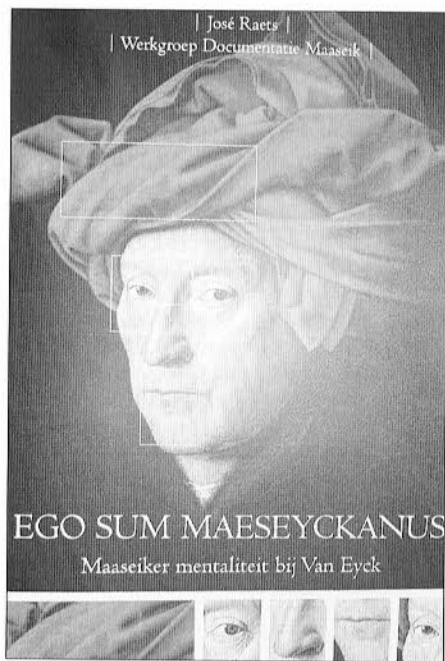
Ben je op zoek naar een origineel cadeau?

Wat dacht je van een
abonnement 2007 op
'De Maaseikenaar'?

Maaseikenaren publiceren deel 2

170 Jaak Bergers

EGO SUM MAESEYCKANUS

De gebroeders Van Eyck zijn al jaren een schijnbaar onuitputtelijk studie- en discussieonderwerp voor professionele en hobby-historici. Niet alleen de

geboorteplaats, de interpretatie van ' het Lam Gods ' doch ook de diefstal van panelen van dit meesterwerk blijken blijvend velen te boeien. Wanneer nu de psycholoog José Raets - met Maaseiker roots en historisch geïnteresseerd - zich op het fenomeen Van Eyck werpt en zijn visie neerschrijft over de Maaseiker mentaliteit bij Van Eyck in "EGO SUM MAESEYCKANUS", een uitgave van De Werkgroep Documentatie Maaseik , dan wordt het extra boeiend. In zijn mentaliteitsstudie onderzocht hij twee kwesties: de invloed van Maaseik op Van Eyck en omgekeerd de invloed van Van Eyck op Maaseik. Of heeft het Maaseiker standbeeld invloed uitgeoefend op de manier waarop sindsdien naar Van Eyck gekeken wordt? En is er in het beeld zoiets aanwijsbaar als de Maaseiker mentaliteit van de Van Eycks?

In 1859 besliste de minister van Buitenlandse zaken Rogier een nieuwe impuls te geven aan het oprichten van monumenten in herinnering aan beroemde Belgen om te bewijzen dat België geen eendagsvlieg was maar kon steunen op een continuïteit die terugging tot de prehistorie van de "oude Belgen". Al in 1860 besliste Maaseik tot het oprichten van een standbeeld ter ere van de Gebroeders Van Eyck. Eer de inhuldiging in 1864 plaats vond, werd er heel heftig geruzied over een symbool van de stedelijke mentaliteit: een bijna honderdjarige eikenboom op de markt die zou moeten wijken voor dat standbeeld.

De Maaseikenaren beleefden Van Eyck niet noodzakelijk als beroemde Belg. De beslissing van de gemeenteraad werd waarschijnlijk niet zozeer gemotiveerd door de wens een goed Belg te zijn. Maaseik wilde de nationale public relations actie voor het eigen voordeel aanwenden. De titel " Van Eyckstad" kwam Maaseik goed uit als kleine grensstad in een verwaarloosd randgebied.

Maaseik miste meermaals de trein om uit te groeien tot een belangrijk industrieel

Er was heel wat belangstelling bij de presentatie van het boek "Ego sum Maeseckanus" .

Foto: Stedelijke bibliotheek Maaseik

of handelscentrum en mikte dan op cultuur en toerisme. Het was en blijft trots op zijn Van Eycktraditie, al willen Brugge en Gent - waar respectievelijk in 1878 en 1913 ook Van Eyckstandbeelden werden ingehuldigd - ook een deel van de koek.

Het standbeeld te Maaseik heeft een cruciale rol gespeeld in de beeldvorming van de gebroeders Van Eyck Het beeld laat drie aspecten van hen zien: ten eerste de kunstenaars, ten tweede de technische vernieuwers en ten derde de uitbeelding als gerechte regeerders. Als kunstenaars en vernieuwers zijn de gebroeders ongetwijfeld beroemdheden en dus geschikt als voorbeeld voor identificatie. Het overkoepelende aspect van regeerders, in de betekenis van modelburgers, is het sluitstuk .

De gebroeders zijn dus geen model Belgen maar vooral model (stads)burgers.

José Raets schreef een diepzinnig en rijk

gestoffeerd essay over Van Eyck en de werkgroep Documentatie Maaseik verzorgde een zoveelste, verzorgde uitgave die heel wat Maaseikenaren en anderen zal helpen de Van Eyckproblematiek nog eens en anders te bekijken. Een aanrader om te lezen voor wie van mentaliteitsgeschiedenis houdt en leuk als attentie voor vrienden en geïnteresseerden. Besteladres; Isabelle Kraewinkels, Slachthuisstraat, 11, 3680 Maaseik of bij werkgroep Documentatie Maaseik. Prijs 10 euro.

Het Documentatiecentrum

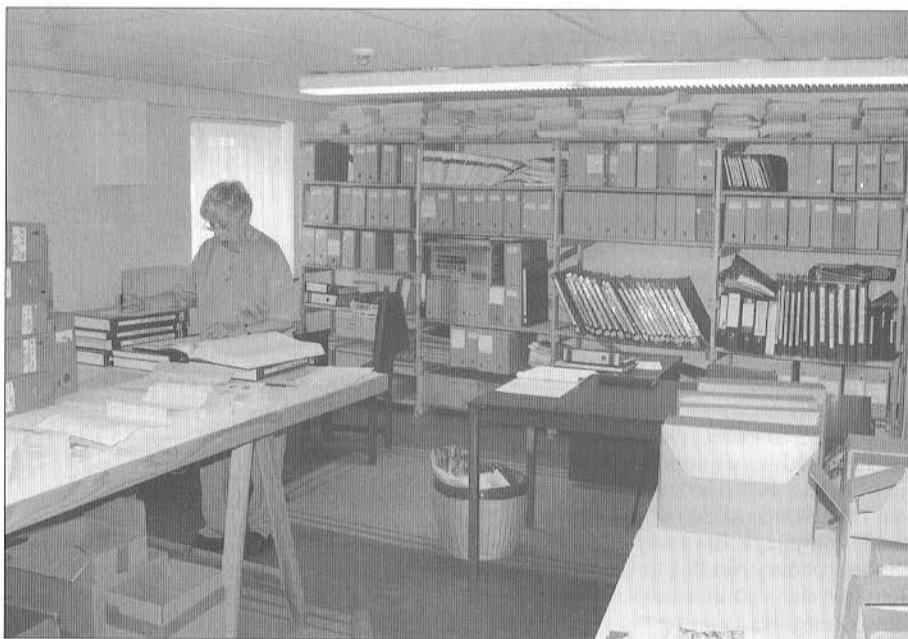
De Maaseiker Rapsodie

172 Wim Corstjens

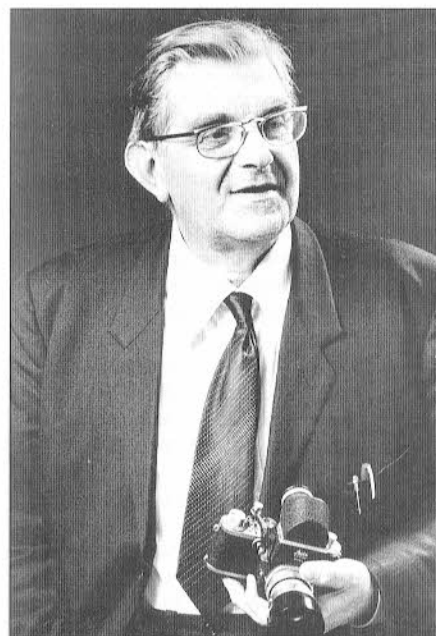
De Werkgroep Documentatie Maaseik (het 'Documentatiecentrum') viert zijn 20-jarig bestaan op de zondagen 12 en 19 november 2006.

Met de medewerking van het stadsbestuur en de Maaseiker Ruilclub organiseert de werkgroep - voor genodigden - op zondag 12 november om 15 uur een viering in Zaal Van Eyck.

Er zijn toespraken van de heren burgemeester Jan Creemers en schepens Laurens Leurs; de heer Martin Boonen schetst een korte historiek en mevrouw Thérèse Godelaine stelt de herwerkte

Voorzitter Isabelle Kraewinckels in het Documentatiecentrum

Frans Colsoul

uitgave voor: **Maaseik in oude prentkaarten, deel 1.**
Een receptie, aangeboden door het stadsbestuur, sluit het geheel waardig af.

Op zondag 19 november 2006 om 15 uur wordt de **Maaseiker Rapsodie, deel 1, gepresenteerd in Zaal Van Eyck** (de toegang is gratis).

De Maaseiker Rapsodie, een diavoorstelling met muzikale omlijsting uit 1959, is bedacht en uitgewerkt door de heer Frans Colsoul (°Landen 21-10-1920, †Maaseik 18-11-2000) en mevrouw Mia Vanstreels (°Maaseik 19-08-1930, +03-08-1983).

De dia's van deel 1 én de geluidsband zijn terbeschikking gesteld door mevrouw Lutgarde Colsoul-Jonkers en haar zoon Peter.

Deel 1 - 'de stad en haar bewoners' - is door de Werkgroep Documentatie Maaseik gedigitaliseerd. De 250 dia's zijn gescand en bewerkt. De wat krakkemikkige en broze geluidsband is

Carnavalprinsen

gedigitaliseerd en opgepoetst. Om de presentatie optimaal te vertonen is gezocht naar een geschikt softwarepakket. Vervolgens zijn beeld en geluid in een aangepaste regie gesynchroniseerd.

Dit unieke tijdsdocument laat ons genieten van schitterende, professionele, romantische beelden en poëtische, gevoelig geëvoceerde teksten. Zij tonen het respect en de bewondering van de auteurs voor hun geliefde stad.

Over het ontstaan van de Maaseiker Rapsodie laten wij Mia Vanstreels aan het woord.

174 De tekst is letterlijk overgenomen uit de 1ste jaargang nr. 6, juni 1959 van *Voorwaarts, het soldatenblad uitgegeven voor de soldaten van Maaseik, Aldeneik, Wurfeld, Heppeneert en omgeving.*

Mia Van Streels

HOE ZE GROEIDE...

Om heel eerlijk te zijn, het plan een "MAASEIKER RAPSODIE" te maken, werd geboren op 'n onbezonnen ogenblik, in een bepaalde Maaseiker drankgelegenheid, lang na het sluitingsuur, in een walm van vele pijpen en sigaretten en nadat 'n behoorlijk aantal glazen bier de geesten der aanwezigen romantisch en zelfs een tikje ijl-zwevend had gemaakt en hun woorden en gedachten koen en overmoedig.

En ieder gaf zijn woord: samen zouden we de foto's maken, Alex BLEUKX, Frans COLSOUL, Jaak HOEDEMAKERS en ik (Mia Van Streels), alle vier leden van de Fotoclub van Echt.

'n Woord is 'n woord, zelfs als het gegeven wordt op 'n ogenblik van dartele driestheid en het plan werd uitgevoerd. Foto's maken was het bevel; overal, van iedereen, op alle uren van de dag, in alle omstandigheden. "Gij moet nu de deken trekken, want gij staat het beste bij hem aangeschreven. Gij de douaniers, want ge komt er elke dag langs en gij trekt de kerk van de ursulinen, gij kunt prima met Moeder Overste opschieten en zo ging het voort. Ieder kreeg zijn eigen opdracht, ieder naar eigen aard, aanleg, staat en vermogen.

'n Jaar lang werd Maaseik onveilig gemaakt door vier cameralenzen, toen waren eindelijk 500 goed geslaagde en door streng-kritische confraters gekeurde kleurendia's bij mekaar.

De klasseerdozen "Maaseiker Rapsodie afval" bevatten misschien nog 2000 afgeteste foto's.

Toen kwam het grote lijden: van die 500 willekeurige dia's moest een samenhangende geschiedenis worden gemaakt en daarvoor moest een passende tekst worden geschreven. Frans COLSOUL zorgde voor het eerste deel "DE STAD", ik voor het tweede "DE MENS".

De volledig geschreven tekst belooft nagenoeg 50 dicht betypte bladzijden,

'n kleine roman bijna. Aantal arbeidsuren: dat weten wij niet maar geloof me: veel, heel veel. Daarna werd aangepaste muziek gezocht en vrijwel onverwacht ontdekte ik in mijn broer Frans 'n kleine muzikale encyclopedie. "Frans, onze Rapsodie begint met een dageraadfoto; de zon die plots doorbreekt, en daarvoor zouden we muziek moeten hebben met eerst een soort gerommel van de aarde en dan een dreunende paukenslag." Onze Frans keek dan eens zeer diepnadenkend, graaide eens in zijn haren en dan kwam het: "De 1ste Symphonie van Brahms, de vierde beweging, ongeveer bij het begin van het twee-derde, komt zo iets", En werkelijk er kwam daar zo iets, juist wat we hebben moesten. Nu moest nog een grote pijn geleden worden: De montage. Tekst, muziek, geluiden moesten samengesteld worden op 'n geluidsband. Met een haast fantastisch geduld en 'n zenuwtergende precisie hebben Frans COLSOUL,

Herman VAN DE VLOED en Frans VANSTREELS de montage gemaakt; rechtgehouden door veel bier, veel sigaretten en nog veel meer "nondes" bij elke fout.

Zo werd de Maaseiker Rapsodie: voor de makers ervan een karwei, waarvan ze de omvang op voorhand niet hadden beseft maar waaraan ze zelf fantastisch veel plezier hebben beleefd.

OPROEP

De dia's van deel 2 - 'het dagelijkse leven van de Maaseikenaar' - zijn tot op vandaag niet teruggevonden. Indien u hierover nieuws heeft, kan u contact nemen met de Werkgroep Documentatie Maaseik (089- 564408) of met ondergetekende Wim Corstjens.

175

Maaseiker A capellakoor

35 jaar Limburgs Landschap

176 Martin Boonen

Onlangs vierde de vzw Limburgs Landschap haar 35-jarig bestaan. Zoals onze meeste lezers waarschijnlijk weten, tracht Lila - een vondst van een letterwoord - door aankoop waardevol natuurgebied te verwerven met de bedoeling het landschappelijk te behouden, te vrijwaren van vernieling en eventueel te herstellen.

In deze doelstelling is de vereniging tot hiertoe wonderwel geslaagd, want thans bezit ze niet minder dan 1 600 ha

waaronder ecologisch uiterst belangrijke beekvalleien, in Maaseik een aanzienlijk gedeelte van het gebied Tösj-Langeren. Twee Maaseikenaars hebben trouwens in Lila een niet onbelangrijke rol gespeeld, vooreerst is er natuurlijk de heer Pierrot Vanhaelst, voorzitter en drijvende kracht, en daarnaast was er de heer Rik Theuwissen, die jarenlang een actief lid was.

Ter gelegenheid van haar 35-jarig bestaan gaf de vzw een zeer originele en mooi verzorgde brochure uit. Op p. 4 lazten we volgende paragraaf:

Wat heeft café De Beurs in Maaseik betekend voor het Limburgs Landschap?

In café De Beurs werden maandenlang de plannen gesmeed die op 11 november 1971 leidden tot de oprichting van een nieuwe natuurvereniging. Die kwam zomaar niet uit de lucht gevallen. Aanleiding was wat men aan het uitrichten was in Kinrooi. Met grove middelen werd het Stramprooier broek aldaar grondig toegetakeld. De vegetatie ging tegen de grond, de bodem werd opgehoogd. Als daar niet snel een einde aan kwam, zou er spoedig niets meer overblijven van de (nog steeds) unieke natuur in dit gebied. Een aantal mensen met het hart op de juiste plaats, werd toen danig "gepakt" door de even drieste als trieste gang van zaken. Bovendien bleken ze tot actie bereid. Het resultaat van hun actiebereidheid mag er wezen en gaat intussen al drieëneuhalf decennium mee.

U ziet, Maaseik heeft dus zijn steentje bijgedragen tot het succes van de vereniging. De redactie van De Maaseikenaar biedt haar dan ook haar gemeente wensen aan. Ad multos annos!

Voor wie meer wil weten over Limburgs Landschap:
www.limburgs-landschap.be

Vermoorde kerselaars

(wijk Plantage)

Met veel verdriet, bitterheid en als onverbeterlijk dromend dichter schreef Ghislaine Raets dit "afscheidsgedicht".

De vooruitgang eist offers De hele stad Maaseik is één bouwwerf en lijkt te worden omgebouwd tot een nieuwe entiteit. Veel ouds en dierbaars moesten wijken. Zelfs aan bomen kan een mens zich hechten, zeker als die misschien wel onnodig zo maar plots worden omgehakt. Nieuwe en nog mooiere heraanplanten is wellicht veler wens.

Ik koesterde je
fiere kruinen
en had je zoete
bloemen lief..

Titaan-turquoosen wit
roze groen en parelmoer
ik dichtte Lente
en neuriede
processiezing
heilige wierook.

dommekracht - dood.
droom en kerselaars
vermoord.

De modderstroom
Columbie, Tsechie, China
Tienen de suikerstad
was nog niet droog.

Maar je werd al geamputeerd
trefzeker wreed
je takken
vol betoverende bloesems

En toen je met
je zusters
smartelijk werd
geveld,

zochten we wijzen antwoord op modder
overstroming.
Arme stad!

177

Onze 75-jarigen. 1931-2006

Pierre Wolfs

Niet iedereen kan zeggen dat hij of zij 3 kwarteeuw heeft mogen meemaken. Daarom was er naar jaarlijkse gewoonte ook dit jaar weer een feest dat alle 75-jarigen huldigde en vooral samenbracht voor een leuke babbel en natuurlijk het uitwisselen van herinneringen die enkel en alleen zij hebben meegemaakt. Deze speciale dag had dit jaar plaats op vrijdag 25 augustus in zaal "de Bokkenrijder". Op het programma stonden: een bezoek aan het nieuwe museum John Selbach, een fotosessie en een receptie met even later het daaropvolgende souper met muziek uit de prehistorie. De groepsfoto van alle feestvierders ziet u hierboven afgebeeld: Borkelmans Margriet, Brouns Frans, Brouns Theo, Ceresa Helene, Cordie Louise, Deupoor Francis, Dreessen Maria, Esser Maria, Geraerds Mathilde, Goormans Edgard, Heymans Piet, Bosmans Maria, Kunnen Hélène, Menten Marie-Alphonsine, Peeters Albert, Poukens Albert, Prikken Mathieu, Schaeken José, Teugels Julien, Vancleef Julien, Vanderzijl Lutgarde, Vandewinkel Alfons, Vanham Gerard, Wolfs Pierre, Sijbers Rosette, Teuwen Theo. Van harte gefeliciteerd!

Van Maaseilanden en andere aanwas

Martin Boonen

Conflicten om "een morzel gronds"
(overgenomen uit 'Maasband' ¹⁾)

De Maas is een sterk meanderende rivier. Over heel haar lengte vormt zij ontelbare bochten met als gevolg dat zij in de loop der eeuwen vaak van bedding veranderde. Gevolg hiervan was dat heel wat vruchtbare oevergrond verloren ging en de aanduidingen "van de Maes verdorven" of "Van der Maese afgedreven" zijn dan ook legio in oude bunderboeken. Een ander gevolg van zulke stroomveranderingen was het ontstaan van eilandjes. Paulissen telde op de Ferariskaarl (1771-1777) in de Maas van Maastricht tot Kinrooi nog 14 eilandjes die thans door allerlei oorzaken zoals de grindwinning haast alle verdwenen zijn. Dat zulke "aanwas" van land dikwijls voor de nodige politieke en juridische heibel zorgde, ligt voor de hand. Wij willen hier enkele uiterst summiere vermeldingen uit de Maaseiker magistrale rollen over zulk nieuw land en de politieke gevolgen hiervan in

het kort behandelen zonder enige aanspraak te maken op volledigheid.

Het nieuw ontstane land diende officieel en met het nodige ritueel "in possessie" te worden genomen en wel door het te beplanten, wat dan als volgt geregistreerd werd: "in possessie genomen met plantende wishout". Dat het daarbij wel eens tot conflicten over het eigendomsrecht leidde met het territorium op de andere oever, in dit geval Gelre, spreekt wel vanzelf.

In december 1652 bleek dat de inwoners van Roosteren een aanwas in de Maas tegenover het Bleumerveld beplant hadden met nieuwe pootwissen. Onmiddellijk besloot de Maaseiker raad dat één der burgemeesters met een groep arbeiders de nieuwe aanplanting die men juridisch als onwettig beschouwde, zou verwijderen. Veiligheidshalve, men vreesde blijkbaar moeilijkheden, werden ter bescherming van de arbeiders enige rotten van de Sint-Catharinacompagnie langs de Catharinaweert opgesteld om in te grijpen als de arbeiders door inwoners van Roosteren zouden worden lastig gevallen. Terzelfdertijd werd een officieel protest gezonden aan de autoriteiten van Roosteren, waarin gezegd werd dat hun handelwijze "tegen alle gemeyn en geschreven recht strijdende is, waerdoor dese stadt en dessen inwoonderen geschaepen sijn merckelycke schaede te lijden".² Gelre van zijn kant liet het hier echter niet bij en in januari werd de burgemeester van Maaseik in Echt gedagvaard door de drossaard van het ambt Montfort. Maaseik zond echter de stadsbode met de boodschap dat de stad er niet aan dacht te gaan procederen over een zaak die zo duidelijk was. Uiteindelijk zouden er in Roosteren toch een reeks besprekingen tussen de twee partijen volgen, waarbij de zaak blijkbaar in der minne geregeld werd.³

179

Op 17 augustus 1666 was het de justitie van Echt die bezit nam van "een heuvelken en grientien" dat ontstaan was in de Maas nabij het Veer.⁴ Tegen deze handelwijze werd door Maaseik met de nodige kracht geprotesteerd. De nieuwe aanwas lag, althans volgens Maaseik, meer op Luikse dan op Gelderse zijde.

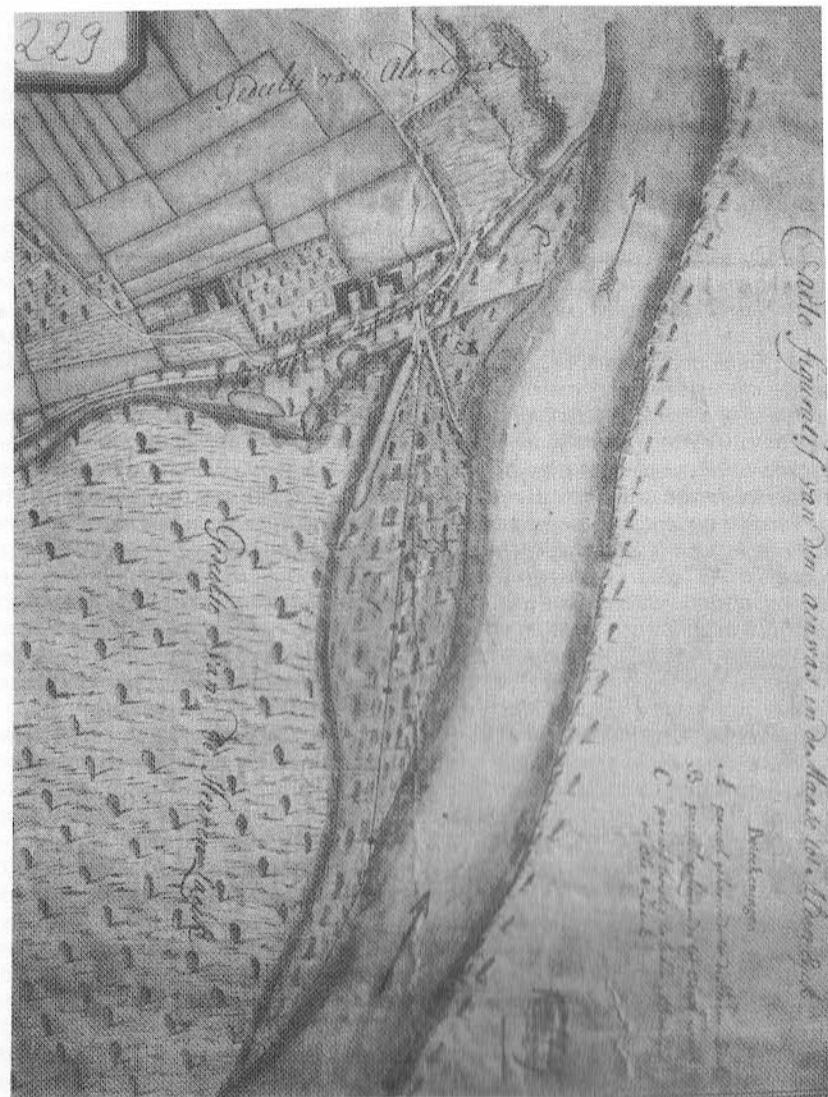
Ondanks alle protesten begonnen kort daarop de inwoners van Roosteren met de beplanting van de aanwas. Maaseik reageerde onmiddellijk met het confisceren van een kar die zich ter plaatse bevond en stuurde de veldbode om de planters te arresteren. Toen deze echter onverrichterzake terugkwam, werd een afdeling van de schutterij gezonden die heel de aanplanting vernielde en alle aanwezig gereedschap aansloeg. De Roosterse burgers waren gelukkig op tijd gevlucht.⁵ Ook Roosteren liet zich niet onbetuigd en reageerde door het aanslaan van een Maaseiker pont, eigendom van Joris Vaessen. De zaak escaleerde met het uur en dezelfde dag nog werden door de schutters van de Sint-Catharinacompagnie alle Gelderse planters in arrest genomen. De zaak vond uiteindelijk haar beslag toen er op voorstel van advocaat Van Berghe uit Roermond een minnelijke schikking tot stand kwam, waarvan de Maaseiker Magistrale Rollen de condities echter niet vermelden.

Omstreeks diezelfde tijd deed zich in Heppeneert bij Nuchelenhof tegenover Daniëlswert een identiek geval voor. De twee partijen die meenden aanspraak te mogen maken op dit nieuwe land waren de adellijke familie Van Eynatten, eigenaar van Nuchelen en de Landscommandeur van Aldenbiezen, die bepaalde rechten bezat op Daniëlswert. Het was deze laatste die bezit had genomen van het eilandje, hoewel dit zich heel dicht bij de linker oever bevond. Eigenaars van Nuchelen, de grootste

boerderij in Heppeneert, waren mevrouw Florentine van Eynatten, barones van Genoelselderen, Lauw en Rijkel en de heer Willern van Vos, drossaard van Valkenburg. Beiden beriepen zich bij hun aanspraken op het nieuwe land op het feit dat het aangeslibde land door water van Daniëlswert gescheiden was en dus duidelijk tot Nuchelenhof behoorde.

Het juridische aspect van de zaak werd nog complexer toen bleek dat ook nog andere partijen aanspraak maakten op het nieuwe land zoals Hendrich Huysmans van Heppeneert als "ontdekker" van de aanwas.

"Op huyden den seven en twintigsten daech des maents augusti anno sesensestigh voor mij gemeyner en openbaere notarius binnen der stadt Maeseyck lande van Luyck resideerende, in de presentie der naebeschreven getuyghen, compareerende borgemeester Jaspas Claessens als volmachtigher van der Hoogh en Welgeborene Vrouwe Mevrouw Florentine Van Eynatten, Baronne van Gnoelshelderen, Lauw, Reyckhoven ende van den oock Hoogh Edele geboren Heere mijn Heer Hans Willen Van Vos, Laatheer tot Brounhoven en Drossart van Sijne Catholycke Majesteyt inden Lande van Valckenborgh, is volgens respectieve constructien daer over mij notarius gebleecken, denselven verclaert onlanx tot kennis gecoemen te sijn hoe dat Sijne Genaede der Heer Lantscommandeur van Aldenbiessen gelijk oock seeckeren Hendric Huysmans van Heppenaert, neffens andere sijne voorscreven Huysmans met ons hun presumeeren te doen planten op seeckeren aenwasch inder Maese teeghen over den Daniels weerd hem antdeekt hebben, ende gealluvieert sijnde aen de goede- ren en erven behoorende tot den hof van Nuchelen soodat hooghvermelden Heer Lantscommandeur noch voornoemde Huysmans en consorten als sijnde den ontdecker van den aenwasch aen hunne erven gheensins gealluvieert (in marge:

Ook de Herenlaak bij de Maas in Aldeneyck was verscheidene malen vragende partij bij de juridische strijd om nieuw land. Deze grote boerderij was in de 18de eeuw eigendom van het kapittel der kathedrale kerk van Luik, vandaar de naam. Interessante dossiers hierover uit de periode 1755-1775 bevinden zich in het Rijksarchief te Luik.

Caerte figuratif van den aenwas in de Maese tot Aldeneyck.
Beteekeningen
A. Parceel gehoorende tot den Heeren Laeck.
B. Parceel gehoorende tot Ohé en Laeck.
C. Parceel twistig tusschen Aldeneyck en Ohé en Laeck.

gelijck mij notarius en onderschreven getuyghen bij oculaire inspectie claer is gebleecken) daeraen het minste recht ende gerechtigheit niet en hebben te pretendeeren, oversulcx dewijle soodaenighe pretentien plantagie oft potinghe. Wat werck is streckende tot merckelick achterdeel en interesse van sijne comparanten heeren principaelen, soo heeft hij soo teeghens hooggemelden Heer Lantscommandeur als teeghens die voorschreven Huysmans en consorten en alle andere die hun met de voornoemde mochten pretendeeren parthije te maecken, oft wijc het oock mochte weesen, wel expresselijck gelijck hij met deesen alnoch uytten naeme sijne voorschreven Heeren Principaelen is pretendeerende van attentaet, usurpatie, mede van alle andere schaede en interesse geleden ende noch te lijden gedenckende daer over hunne recours te nemen tempore et loco opportunis versoekende hyr aff bij mij notarius act oft instrument en oft meer prout in ampliori firma gemaect te worden.

Aldus geschiedt ende geprotesteert op den voorschreven aenwasch overmits behoorlicke stipulatie in mijne notarii handen gepresteert ter presentie vanden Eerw. Heer Arnoldis Pijlmans, pastoor tot Aldeneyck ende Geystingen en Dierck Swillens als geloofwaardighe getuyghen.⁶

Men was het dus duidelijk niet eens met de visie van de landscommandeur en toen deze dan ook in september aanstalten maakte om op de nieuwe aanwas "batten met kieselingen" aan te leggen, kwam er het nodige protest van de eigenaars van Nuchelenhof waarbij dezen zich beriepen op het feit dat zulks strijdig was "met de gemeyne waeterrechten, vermits sulx bat en dijckwerck tot schaede streckt."

Twee jaar later, in 1668, werd door Maaseik "seecker heuvelken" langs het Bleumerveld omtrent de Groezen in bezit genomen en met wissen beplant, een handeling die "pro perpetua rei

memoria" in de magistrale rollen van de stad werden opgeschreven.⁷

Nauwelijks een jaar later waren het in Heppeneert weer dezelfde partijen die elkaar de eigendom van nieuw land betwistten. In 1669 nam de rentmeester van Nuchelen bezit van een nieuwe aanwas eveneens gelegen tegenover Daniëlsweert bij Nuchelenweide. Het nieuwe land, aldus de rentmeester, was door minstens twee voet water van Daniëlsweert gescheiden zodat Aldenbiezen geen enkele aanspraak kon doen gelden. Toch ontstond er ook hierover een lange juridische betwisting die blijkbaar niet in een handomdraai werd opgelost. Want nog in 1680 liet de landscommandeur op dezelfde aanwas wissen kappen alsof het zijn eigendom was. Ook in 1691 werd door de commandeur in dezelfde omgeving een gealluvieerd stuk land in bezit genomen.

Jacob Cloessens als gevolgmachtigde van de Hoogh en Weledelgeboren Baronne Mevrouw Florentine van Eynatten, Baronne van Gnouls-Elderen, Lauw, Reyckhoven en den Edelgeboren Heer Mijnheer Hans Willem Vos, Laatheer tot Braunhoven en drossard van Sijne Catholijcke Majesteit heeft possessie genomen met plantende wischhout op seeckeren aenwasch hem die dye sijde der Maese teeghen over Nuchelen weyde de voorscr. Edele Vrouwe en mijn Heer Vos cometerende ontdeekt recht teegen over den Visserweerd, sijnde de ontdeckte oenwosch ontrent met eenen halven voedt waeters overloopen aen de genoemde Nuchelen weyde gealluvieert, daerop d'andere sijde van den genoemde aenwasch hem streckende naer den Heeren Lantcommandeur erve wel twee voeten waeters was, soo het gelijck mij notarius en naergenoemde getuyghen bij oculaire inspectie heeft gebleken.⁸

Op 4 augustus van het jaar 1687 werd door de heer baron Horion, lid van de Geheime Raad van de prins-bisschop van

Luik possessie genomen van een nieuw gevormd eilandje tegenover de Groezen onder Maaseik. Het terrein kreeg de wijdse naam toebedeeld *Sinte Maximiliaen* en had blijkbaar wel enige omvang, zoals blijkt uit de manier waarop het met het nodige ritueel in bezit werd genomen. De baron, zo vermeldt de Maaseiker stadssecretaris, "heeft hetselve eylandt met sijne carosse rontsomme gevaeren en op de boorden selve wisholt geplant."

De Luikse aanspraak op het nieuwe land was gebaseerd op het feit dat de scheepvaart op de Maas tussen het nieuwe eilandje en de Gelderse oever verliep, waardoor duidelijk was dat het land tot Luik behoorde. Nochtans zouden ook hierover de nodige moeilijkheden rijzen, daar ook Gelre zijn aanspraken deed gelden.⁹

Een laatste geval dat hierbij kan vermeld worden, betreft een aanwas in de Maas tegenover de Sint-Catharinaweert bij Heppeneert in 1718. Omdat de stad ook hier oppositie van Gelre vreesde, werden zelfs twee compagnies burgers onder de wapens geroepen.

Ondanks alle herrie over de eigendomsrechten van nieuw aangeslibd land, was de hele heisa vaak niet de moeite waard. Een schatboek van Heppeneert, einde 18de eeuw, vermeldt maar liefst 16 percelen weiland "door de Maes afgedreven" met een gezamenlijke oppervlakte van ruim drie hectaren. Doch daarnaast wordt in hetzelfde schatboek ook melding gemaakt van een aanwas aan de Koeweert van ongeveer eenzelfde oppervlakte.

NOTEN

- 1 E. Paulissen, De Morfologie en de kwartaire stratigrafie van de Maasvallei in Belgisch-Limburg. Brussel, 1973, p. 38.
- 2 Gedingeregister 3 november 1652. SAM.
- 3 Gedingeregister 21 januari 1653, SAM.
- 4 Zie hierover M. Boonen, Het Veer, in: De Maaseikenaar, 1974, jg 5, p. 28. Ook; M. Boonen, De Pater Sangersbrug.

Speciaal themanummer van De Maaseikenaar, 1999, jg 30, nr 4.

- 5 Gedingeregister 30 augustus 1666, SAM
- 6 Notariële acte Loyens 3129, f 74, RAH.
- 7 Magistrale Rollen der stad Maaseik, 27.10.1668. SAM.
- 8 Notariële acte Loyens 3690, f 146. 13 september 1669. RAH
- 9 Gichten Maaseik, XX, f 377. RAH

P.S. Artikel overgenomen uit "Maasland 1"

De "Limburg-Almenak 2007" is klaar!

Deze scheuralmanak bevat dagelijks Limburgse waarheden en wijsheden, moppen en wetenswaardigheden, en dit in een of ander Limburgs dialect (met vertaling in de het A.N.). Onze hoofdredacteur Tony Van Wijck werkte mee aan deze almanak, die ook de steun kreeg van de Provincie Limburg.

Te verkrijgen bij: Theo Van Dael, Belestraat 61, 3640 Kinrooi, tel. 089-702668, e-mail theo.vandael@scarlet.be.

Theo Van Dael is secretaris van Veldeke Belsj Limburg.

20 jaar Werkgroep Documentatie Maaseik

184 Wim Corstjens

De Werkgroep Documentatie Maaseik ('het Documentatiecentrum') viert zijn 20-jarig bestaan op de zondagen 12 en 19 november 2006.

De Werkgroep Documentatie Maaseik bestaat uit leden-vrijwilligers met belangstelling voor het verleden, heden en toekomst van de stad Maaseik. De vereniging heeft een samenwerkingsovereenkomst, logistieke steun inbegrepen, met het stadsbestuur van Maaseik en is aangesloten bij de Stedelijke Culturele Raad. De Werkgroep Documentatie verzamelt en archiveert documenten betreffende Maaseik en stelt die ter inzage aan de geïnteresseerden.

De vereniging geeft regelmatig publicaties uit en organiseert tentoonstellingen. De medewerkers inventariseerden en archiveerden al duizenden gedachtenisprentjes, overlijdensberichten, rouwbrieven, prentbriefkaarten, affiches, foto's, dagbladartikelen en andere geschreven bronnen, alsook beeld- en geluidsopnamen. Maar ook boeken en tijdschriften, notariële akten, afschriften van parochieregisters en registers van de

burgerlijke stand kan men raadplegen.

Academische viering

Zondag 12 november om 15 uur organiseert de werkgroep een viering voor genodigden in Zaal Van Eyck. Met de medewerking van het stadsbestuur en de Maaseiker Ruilclub zijn er toespraken van de heren burgemeester Jan Creemers en schepen Laurens Leurs. De heer Martin Boonen schetst een korte historiek en mevrouw Thérèse Godelaine stelt de herwerkte uitgave voor: Maaseik in oude prentkaarten, deel 1. Een receptie sluit het geheel waardig af.

Maaseiker Rapsodie

Zondag 19 november 2006 om 15 uur wordt de Maaseiker Rapsodie gepresenteerd in Zaal Van Eyck (de toegang is gratis). De Maaseiker Rapsodie, een diavoorstelling met muzikale omlijsting uit 1959, is bedacht en uitgewerkt door de heer Frans Colsoul (+18-11-2000) en mevrouw Mia Vanstreels (+03-08-1983). De 250 dia's van deel 1 én de originele geluidsband zijn door de Werkgroep Documentatie Maaseik gedigitaliseerd. Vervolgens zijn beeld en geluid in een aangepaste regie gesynchroniseerd. Informatie: mevrouw Isabelle Kraewinkels, +32 (0)89 564408.

OPROEP

De dia's van deel 2 - 'het dagelijkse leven van de Maaseikenaar' - zijn tot op vandaag niet teruggevonden. Indien u hierover nieuws heeft kan u contact nemen met de Werkgroep Documentatie Maaseik (089- 564408).

Publicaties van de Werkgroep Documentatie

"Kroniek "Opt' Endt"

De Kroniek "Opt' Endt" behandelt de voornaamste gebeurtenissen die van 1797 tot 1814 te Maaseik en van 1814

tot 1822 te Maaseik en Ophoven hebben plaats gehad. De originele tekst is weergegeven en leesbaar gemaakt door Hendrik Verheyen. (122 bladzijden - prijs € 10)

"150 jaar Ursulinen te Maaseik" - deel 1 Volledige beschrijving van het kloosterleven der zusters Ursulinen vanaf 1837 tot 1987 door zuster Gonzague (M.L van den Born).(56 bladzijden - prijs € 5)

"150 jaar Ursulinen te Maaseik" - deel 2 Na de dood van zuster Gonzague heeft Hendrik Verheyen haar nota's overgenomen en het vervolg geschreven over het dagelijkse leven van de zusters en de "pensionnaires". (72 bladzijden - prijs € 5)

"Maaseik verenigd" Het Maaseiker verenigingsleven tussen 1830 en 1940 door Martin Boonen (103 bladzijden - prijs € 5)

"De Abdij van Eik" Van Pepiniedische Stichting te Aldeneik tot hoog adellijk stift te Thorn door Gilbert Minten. (90 bladzijden - prijs € 6.50)

"Een Bezette Stad" Maaseik tijdens de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 door Martin Boonen. (152 bladzijden - prijs € 10)

"Knapkoekbakkers" door wijlen Jaak Smeets. (136 bladzijden - prijs € 5)

"Maas en Haspengouw in de vroege middeleeuwen - tot 1250" door Gilbert Minten. Maas en Haspengouw in de vroege middeleeuwen tot ca 1250 ten tijde van de sacrosancte dynastieën van Merovingers, Karolingers en Ottonen tot de regering van Frederik II (1215/1250)

(276 bladzijden - prijs € 13)

"Kroniek Michiel Korsten" Maaseik 1702 - 1732 - leesbaar gemaakt door Hendrik Verheyen (prijs € 10)

"Van Twee Heilige Jofferen" door Martin Boonen. Twee eeuwen Harlindis en Relindisviering (bladzijden - Prijs € 6.50)

"Historie van het leven der heyliger Maechden Harlindis ende Relindis, uut de legende int cortste ende ghetrouwelijckste overgestelt" Facsimile van een zeldzaam boekje uit 1596 door Johannes Chapeville, Carolus Oleanus en Gerardus Beekman. (prijs € 5)

"Het hydrografisch net van het domein "Eyck" in relatie tot de historische ontwikkeling van het Maasland, meer bepaald hoe het "Land van Eyck" in het graafschap Loon terecht kwam en er mee ten onder ging" door Gilbert Minten. (voorzien van prachtige kleurfoto's) (prijs € 5)

"De Abdij van Sint Maria, Relindis en Harlindis te Eike of Het Collegiale Kapittel van Onze Lieve Vrouw te Maaseik" door L.P.M.J Heere.

"Beknopte geschiedenis van Maaseik" door Prof G. Renson.

"Bokkenrijders te Maaseik" door Donaat Sniijders o.s.c.

"Vroomheid in steen en ijzer" door Martin Boonen en Jackie Vanclief. Maaseiker veldkruisen en kapellen. (54 bladzijden -Prijs: 7,50 euro) Uitgave in vierkleurendruk.

"Joosten, een Maaseiker geslacht klokkenmakers" door Martin Boonen. (65 bladzijden - prijs: 7,50 euro)

De Maasketen Jan van Eyck De Maasband, deel II

Jean Knoors

Op zaterdag 18 november a.s. hopen wij het feit te herdenken dat veertig jaren geleden de Maasketen Jan van Eyck in het leven geroepen werd. De Maasketen is een dynamische vereniging die grensoverschrijdende culturele contacten in het Euregiogebied (in casu het Belgische en Nederlandse Maasgebied en de Duitse Selfkant) wil bevorderen door gelijkgezinden regelmatig samen te brengen en activiteiten te ontplooiën, waaronder de organisatie van de prestigieuze biënnale Inter-Limburgse Boekenbeurs en de toekenning van de Pater Sangersprijs en de Kanunnik Coenenprijs aan cultureel verdienstelijke verenigingen of personen, uitwisseling van schoolkinderen, het bevorderen van de contacten tussen verenigingen op het gebied van sport en cultuur etc.

Bij gelegenheid van dit jubileum zal deel 2 verschijnen van 'De Maasband', waarin thema's betreffende het Maasgebied aan de orde komen en uiteraard speciaal aandacht wordt besteed aan de stichting van de Maasketen Jan van Eyck in 1966.

Deel 2 van 'De Maasband' zal de volgende artikelen bevatten:

Sjef Vink - Hendrik van Veldeke, een dichter uit het Maasland.

AMPP (Guus) Janssen - de betekenis van het verdrag van Ribémont (880) voor het Maasland.

Harry Strijkers - De inventaris van de Leeuwerikhof Aldeneik in 1828. De nalatenschap van Nicolaas Pernot.

Jos Henckens - Huwelijken in Kessenich in de 19e eeuw.

Willem Heemskerck - De molens van Millen en waterhuishouding van de Rode beek.

Gerard Bongaers - Hoeve 'De Overslag' te Neerharen (aan het Lijnpad).

Harry Dobbelsstein - Redevoering bij het jubileum van het Toernooi der Lage Landen (2002).

Peer Boselie - Banden over Maas en Grens...Om mensen gaat het, dat zij tot hun recht komen.

Josef Peters - Een dag met de fiets door de Selfkant.

Jos Engelen - Bedevaart en kleipijp in Limburg.

A. Vandeurzen - De Maasketen Jan van Eyck 1966 (herdruk uit Maasland).

Harry Dobbelsstein - De Maasketen Jan van Eyck 1966 (herdruk uit Maasland).

Ger Wagemans - Herinneringen aan het ontstaan van de Maasketen in 1966.

Willem Heemskerck - De eerste jaren van de Maasketen.

Jean Knoors - Impressies van 40 jaar Maasketen Jan van Eyck.

Wie wenst in te tekenen op De Maasband II, dient vóór 1 november 15 Euro over te boeken op rekening 454-6060891-12 (KBC) of 11.41.86.200 (Rabo) van de Maasketen 'Jan van Eyck' onder vermelding van Maasband 2. Tevens dient men een e-mail met naam en adres te zenden naar info.stadsarchief@sittard-geleen.nl Het boek wordt dan na verschijning thuis bezorgd.

Wie het boek na 18 november wenst af te halen bij het Stadsarchief Sittard-Geleen, Kasteelhof Born (NL), dient 12 euro over te boeken en een e-mail met naam en adres te zenden.

Uit de oude Wammesdoos

Tony Van Wijck

Ons bereikten enkele oude foto's van Halfvastenstoeten: De Banana boat Song, groep en wagen van de Noorderwijk (Eikerstraat) in de Halfvastenstoet van 1958

"Gaef miech de Vodka, Anouchka!", wagen van het Bad tijdens de Halfvastenstoet van 1960, met vlnr Willy Jacobs+ (de latere Prins Helmus), Jae van Jaan+ en Zjang Hamaekers+.

Uit de Halfvastenstoet 1957

Uit de
Halfvasten-
stoet 1957

Abonnementen verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. De Maaseikenaar, Maaseik, met vermelding: abonnement 2006 (of: geschenkabonnement 2006 voor ... naam + adres). Abonnementprijs voor het ganse jaar: België: € 11, overige landen € 15.

Een steunabonnement kan vanaf € 15.

Buitenlanders kunnen betalen via IBAN: BE87 0010 6789 2194 BIC: GEBABEBB

Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid John Golsteyn, Verloren Kost 86, 3680 Maaseik, ☎ 089-565758, e-mail: johngolsteyn@skynet.be

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel.

Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 december 2006 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik (tony.vanwijck@skynet.be).

Medewerkers

Wim Corstjens
Roger Janssen o.s.c.
Theo Kees
Jean Knoors
Jean Pierre Materne
Ghislaine Raets
Leen Vanderwaeren
Wouter Wetzels
Pierre Wolfs

Redactie

Harry Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
Marcel Cuyx
John Golsteyn
Thérèse Hendrickx-Godelaine
Herman Hendrix
Rik Nulens
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

Verantwoordelijke uitgever:

Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, B-3680 MAASEIK